

Imidž političkih stranki HDZ-a i SDP-a u Republici Hrvatskoj za vrijeme pandemije bolesti COVID-19

Petrović, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:143116>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

JOSIPA PETROVIĆ

**IMIDŽ POLITIČKIH STRANKI HDZ-A I SDP-A U
REPUBLICI HRVATSKOJ ZA VRIJEME
PANDEMIJE BOLESTI COVID-19**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Odjel za komunikologiju

IMIDŽ POLITIČKIH STRANKI HDZ-A I SDP-A U
REPUBLICI HRVATSKOJ ZA VRIJEME PANDEMIJE
BOLESTI COVID-19

Diplomski rad

Kandidat: Josipa Petrović

Mentor: doc.dr.sc. Ivan Burić

Zagreb, 18. svibnja 2023. godine

Sažetak

U suvremenom okruženju COVID-19 pandemija zasigurno je, kao najveća zdravstvena i ekonomska kriza novije povijesti, promijenila društvo u cjelini te sve njegove ogranke. Osim što je ostavila značajne posljedice na zdravstvenu sliku svjetskog stanovništva, u velikoj mjeri je oštetila gospodarstvo u cjelini i cjelokupno društveno okruženje. Značajnu ulogu u krizama, tako i u pandemijskoj krizi, ima upravo politička scena koja donosi odluke i mjere te se obraća javnosti u kriznim vremenima. U Republici Republici Hrvatskoj aktivne mjere za borbu protiv pandemije COVID-19 donosila je hrvatska Vlada na čelu s premijerom Andrejem Plenkovićem te imenovani Nacionalni stožer civilne zaštite koji se svakodnevno putem medija obraćao stanovnicima. Postavlja se pitanje stava hrvatskog stanovništva o djelovanju hrvatskih političara u pandemiji, a posebno rada i djelovanja najpopularnijih hrvatskih političkih stranki, Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) te Socijaldemokratske partije (SDP). U ovom radu provedeno je empirijsko istraživanje među stanovnicima Republike Hrvatske (n=320) od kojih većina živi u Gradu Zagrebu s ciljem otkrivanja stavova hrvatskog stanovništva o imidžu političkih stranki HDZ-a i SDP-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Istraživanje je pokazalo da su hrvatski stanovnici uvelike zainteresirani za praćenje hrvatske političke scene, da se redovito informiraju o aktualnim političkim događajima, ali i da redovito izlaze na izbore. Međutim, nisu u potpunosti zadovoljni s radom HDZ-a i SDP-a, štoviše, većina odgovora ukazala je upravo na nezadovoljstvo hrvatskom političkom scenom, što se posebno moglo uvidjeti u pandemiji. Hrvatsko stanovništvo smatra da cjelokupno djelovanje hrvatske Vlade te HDZ-a i SDP-a u pandemiji nije bilo adekvatno, pravovremeno niti povoljno za stanovništvo. Ipak, problemi na Republici Hrvatskoj političkoj sceni su dalekosežni te nisu vezani isključivo uz pandemiju, ona je samo iznjedrila već postojeće nesukladnosti i nedostatke hrvatske politike.

Ključne riječi: *pandemija COVID-19, mjere, Vlada Republike Hrvatske, Hrvatska demokratska zajednica (HDZ), Socijaldemokratska partija (SDP)*

Abstract

In the modern environment the COVID-19 pandemic has certainly as the biggest health and economic crisis in recent history changed society as a whole and all its branches. In addition to having significant consequences on the health picture of the world's population it has greatly damaged the economy as a whole and the entire social environment. It is precisely the political scene that makes decisions and measures and addresses the public in times of crisis that plays a significant role in crises, as well as in a pandemic crisis. In the Republic of Croatia active measures to combat the COVID-19 pandemic were taken by the Croatian Government headed by Prime Minister Andrej Plenković and the appointed National Civil Protection Headquarters which addressed residents daily through the media. The question arises of the attitude of the Croatian population regarding the actions of Croatian politicians in the pandemic and especially the work and actions of the most popular Croatian political parties as Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) and Socijaldemokratska partija (SDP). In this paper empirical research was conducted among the inhabitants of the Republic of Croatia (n=320) most of whom live in the City of Zagreb with the aim of discovering the attitudes of the Croatian population about the image of the HDZ and SDP political parties during the COVID-19 pandemic. The survey showed that Croatian residents are very interested in following the Croatian political scene, that they are regularly informed about current political events but also that they regularly go to the polls. However they are not completely satisfied with the work of the HDZ and the SDP moreover the majority of responses pointed to dissatisfaction with the Croatian political scene, which could be seen especially in the pandemic. The Croatian population believes that the overall actions of the Croatian Government and HDZ and SDP during the pandemic were not adequate timely or favorable for the population. Nevertheless, the problems on the political scene of the Republic of Croatia are far-reaching and are not exclusively related to the pandemic it only gave birth to the already existing inconsistencies and shortcomings of Croatian politics.

Keywords: COVID-19 pandemic, measures, Government of the Republic of Croatia, Hrvatska demokratska zajednica (HDZ), Socijaldemokratska partija (SDP)

SADRŽAJ

1.	Uvod.....	1
1.1.	Predmet, cilj i doprinos rada	1
1.2.	Sadržaj i struktura rada.....	2
2.	Formiranje političke elite u Republici Republici Hrvatskoj	4
2.1.	Povijest osnivanja i postojanja Hrvatske demokratske zajednice	5
2.2.	Povijest osnivanja i postojanje Socijaldemokratske partije Hrvatske	7
3.	Pandemija COVID-19.....	10
3.1.	Kronologija pandemije COVID-19 u Republici Republici Hrvatskoj.....	11
3.2.	Djelovanja Europske unije u COVID-19 pandemiji	13
3.3.	Mjere koje je poduzela Republika Hrvatska i druge članice Europske unije.....	14
3.4.	Kvaliteta zdravstva unutar država članica Europske unije.....	15
4.	Negativni utjecaj pandemije na Hrvatsko društvo	17
4.1.	Utjecaj pandemije na kretanje stope BDP-a i indeks potrošačkih cijena.....	18
4.2.	Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam.....	19
4.3.	Utjecaj COVID-19 na hrvatsko stanovništvo.....	20
4.4.	Utjecaj pandemije na obrazovni sustav	22
4.5.	Utjecaj pandemije na medicinu i javno zdravstvo	23
5.	Politička uloga u pandemiji COVID-19	26
6.	Empirijsko istraživanje o imidžu političkih stranaka u pandemiji COVID-19.....	34
6.1.	Predmet i cilj istraživanja.....	34
6.2.	Hipoteze istraživanja	34
6.3.	Metodologija istraživanja i uzorak.....	35

6.4.	Mjerni instrument.....	36
6.5.	Interpretacija rezultata istraživanja	37
6.5.1.	Informiranje, znanje i sudjelovanje u politici Republike Hrvatske	37
6.5.2.	Djelovanje HDZ-a i SDP-a u COVID-19 pandemiji	39
6.5.3.	Stavovi ispitanika o promjenama u djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji	52
6.6.	Rasprava rezultata	54
7.	Zaključak.....	59
	Literatura.....	61
	Popis slika, tablica i grafikona	66
	Prilozi	67

1. Uvod

COVID-19 pandemija događaj je koji je obilježio svijet u 2020. i 2021. godini. Riječ je o zdravstvenoj i ekonomskoj krizi uzrokovanoj virusom Sars- Cov-2, koja je potaknula iz Kine. Pandemija je negativno utjecala na zdravlje svjetskog stanovništva, socijalne i društvene odnose te na sve gospodarske pokazatelje u zemljama svijeta. Značajnu ulogu za vrijeme pandemije imali su upravo političari koji su svakodnevno donosili mjere u svrhu sprječavanja daljnjeg širenja pandemije te s ciljem smanjenja broja zaraženog stanovništva. Osim političara, značajnu ulogu imali su i mediji koji su ponekad širili pravodobne informacije, a ponekad i dezinformacije.

Vlada Republike Hrvatske je na samom početku pandemije osnovala Nacionalni stožer civilne zaštite koji se u svakodnevnim obraćanjima hrvatskom stanovništvu putem medija referirao na aktualno stanje te na nove ili izmjenu postojećih COVID-19 mjera. Hrvatsko stanovništvo u sve većoj mjeri pokazivalo je nezadovoljstvo i zbunjenost načinom rada Vlade Republike Hrvatske u pandemiji, ali i radom pojedinačnih stranaka, vladajuće stranke HDZ, oporbene stranke SDP i drugih političkih stranaka. Sami političari se međusobno nisu slagali oko tijeka pandemije i potrebnih mjera, stoga su kod stanovništva u sve većoj mjeri izazivali zbunjenost i brojne kontradiktornosti. Sve veći broj stanovništva svakodnevno je zahtijevao smanjivanje ili potpuno ukidanje velikog broja COVID-19 mjera smatrajući da im mjere ugrožavaju slobodu kretanja, privređivanja i ostale osobne slobode.

1.1. Predmet, cilj i doprinos rada

Predmet istraživanja su stavovi hrvatskog stanovništva o imidžu političkih stranaka HDZ-a i SDP-a u pandemiji COVID-19. *Cilj* istraživanja je otkriti stavove hrvatskog stanovništva o imidžu političkih stranki HDZ-a i SDP-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. U svrhu ostvarivanja cilja postavljena su tri pomoćna cilja koja uključuju otkriti stavove ispitanika o informiranosti, znanju i sudjelovanju u hrvatskoj politici, istražiti djelovanje HDZ-a i SDP-a u

pandemiji te opisati stavove ispitanika o tome što bi promijenili u djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji. Istraživanje se provodi u svrhu donošenja zaključaka o stavovima hrvatskog stanovništva o djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji, što može poslužiti za djelovanje u potencijalnim budućim kriznim razdobljima. Također, ovo istraživanje čini značajan doprinos za buduća istraživanja o političkim strankama u Republici Hrvatskoj i njihovom djelovanju u krizama. Osim toga, istraživanje može poslužiti kao podloga za utvrđivanje razine sudjelovanja hrvatskih građana u politici te važnosti njihova sudjelovanja koje je potrebno dodatno poticati.

1.2. Sadržaj i struktura rada

Diplomski rad je podijeljen na sedam cjelina koje čine uvod, četiri poglavlja razrade teme, empirijsko istraživanje te zaključak. U uvodu su istaknuti predmet, cilj i doprinos te sadržaj i struktura rada

Drugo poglavlje prikazuje formiranje političke elite u Republici Hrvatskoj te je podijeljeno na dva potpoglavlja. Prvo potpoglavlje prikazuje povijest osnivanja i postojanja HDZ-a, a drugo povijest osnivanja i postojanja SDP-a, kao dviju dominantnih stranaka u Republici Hrvatskoj.

Treće poglavlje prikazuje pandemiju COVID-19 te je podijeljeno na četiri potpoglavlja. U njima je prikazana sažeta kronologija pandemije COVID-19 u Republici Hrvatskoj, djelovanja Europske unije u pandemiji, mjere koje je poduzela Republika Hrvatska, kao i druge članice Europske unije te kvaliteta zdravstva unutar država članica Europske unije.

U četvrtom poglavlju prikazan je negativni utjecaj pandemije na hrvatsko društvo. S tim u svezi prikazan je utjecaj pandemije na kretanje stope BDP-a i indeks potrošačkih cijena, utjecaj pandemije na hrvatski turizma, hrvatsko stanovništvo i obrazovni sustav te utjecaj pandemije na medicinu i javno zdravstvo.

Peto poglavlje prikazuje političku ulogu u pandemiji COVID-19 u Republici Hrvatskoj te su u okviru toga istaknuta djelovanja političkih stranaka u pandemiji, kao i Nacionalnog stožera civilne zaštite. Osim toga, prikazana su provedena istraživanja javnog mijenja i ocjene koje je

dodijelilo stanovništvo putem renomiranih agencija za istraživanje tržišta i medija u Republici Hrvatskoj.

Zatim slijedi empirijsko istraživanje o imidžu političkih stranaka u pandemiji COVID-19 u Republici Hrvatskoj. U ovom poglavlju istaknuti su predmet i cilj istraživanja, kao i pomoćni ciljevi, hipoteze istraživanja, metodologija i istraživački uzorak, mjerni instrument te su interpretirani rezultati istraživanja. Rezultati su podijeljeni na tri potpoglavlja sukladno tri pomoćna cilja koji su početno postavljeni u svrhu ostvarenja primarnog istraživačkog cilja. Zatim slijedi rasprava rezultata u kojoj su istaknute najznačajnije spoznaje i testirane istraživačke hipoteze te cilj i pomoćni ciljevi istraživanja.

U zaključku su objedinjene teorijske i istraživačke spoznaje koje proizlaze iz ovog diplomskog rada. Autorica je istaknula i nekoliko spoznaja koje su ključne za buduće djelovanje politike i političkih aktera u Republici Hrvatskoj, kao i relevantna podloga za buduća istraživanja na ovu temu. Nakon zaključka prikazana je korištena literatura, popis slika, tablica i grafikona te prilog (anketni upitnik).

2. Formiranje političke elite u Republici Republici Hrvatskoj

Pojam političke elite ima više značenja. U komunikaciji se koristi nekoliko pojmova poput nacionalna elita, vladajuća elita, upravljačka elita, obrazovna elita, ali i sportska, kulturna, gospodarska te vojna elita. U sociološkom smislu, pojam politička elita koristi se kada se nekoga želi istaknuti u prvi plan, odnosno dati mu na važnosti. Pripisuje se onima koji su najbolji ili najvažniji unutar neke grupe. Ukoliko je riječ o cjelini, tada se opisuje pojedinca koji se izdvaja te se tada govori o njegovoj istaknutosti. „Povijesno gledajući, u drugoj polovini dvadesetog stoljeća teorije elita bile su zanemarene, posebice u srednjoj, jugoistočnoj i istočnoj Europi, pa tako i u Republici Hrvatskoj, gdje je prevladavalo socijalističko društveno uređenje i marksistička ideologija, te su teorije elita smatrane neprijateljskim i nepoželjnim sadržajem.“ (Budimir 2010:74).

U Republici Hrvatskoj se pojam elita nije koristio do početka formiranja hrvatske države. „Danas se pojmovi elitni, elitist ili elitizam najčešće shvaćaju u negativnom značenju jer suvremena demokratska društva polaze od jednakosti koja je u osnovi suprotna elitističkim osobinama. U svakodnevnim odnosima postoji raskorak između deklarativnog zalaganja za jednakost i uviđanja nejednakosti, a u samom se pojmu isprepleću ili suprotstavljaju istaknutost i izvrsnost, autoritet i poznatost, moć i ugled.“ (Budimir 2010:75).

Na prostorima bivše Jugoslavije, tako i Hrvatske krajem 20. stoljeća započela je transformacija političke elite, odnosno dolazi do stvaranja demokratskog poretka. Demokratska tranzicija obilježena je razvojem stranačkog sustava, a u Republici Hrvatskoj se to odvijalo liberalizacijom postojećeg komunističkog režima. Započelo je pokretom „Hrvatsko proljeće“ koji predstavlja kulturno-politički pokret ranih 70-ih godina u kojem su se odvijale borbe za prava Hrvatske u sastavu Jugoslavije. To je razdoblje reforme u Republici Hrvatskoj politici, društvu i kulturi, a posebno je obilježeno legitimiranjem hrvatskog nacionalnog identiteta i traženja. Reforma se nastavila sve do 1990. godine kada su u proljeće iste godine održani prvi višestranački izbori utemeljeni na odlukama koje je donijela bivša komunistička politička elita suočena s otvorenim pritiscima za promjenom i demokracijom te liberalizacijom postojećeg političkog društva. U sklopu tih promjena dolazi do nastanka i odvajanja brojnih manjih stranaka koje kasnije postaju bitne stranke za hrvatsku političku budućnost.

2.1. Povijest osnivanja i postojanja Hrvatske demokratske zajednice

Hrvatska demokratska zajednica (HDZ) je politička stranka desnog centra osnovana 17. lipnja 1989. godine pod vodstvom Franje Tuđmana. Ciljevi stranke bili su osamostaljenje Hrvatske, njezina europeizacija i demokratska konstitucija. Nastojala je spojiti i povezati razne političke i socijalne skupine u novo nastaloj Republici Hrvatskoj, a trebala se temeljiti na ideološkim tradicijama starčevićanskog pravaštva, radićevskog seljačkog pokreta i hrvatske državotvorne ljevice. Stvaranje HDZ-a nije prošlo lako, „Tuđman je želio u HDZ-u okupiti što više ljudi, smatrajući da je za politički uspjeh potrebna "čvrsta i široka organizacija".“ (Knežević 2020:38).

Naišao je na otpore vodstva Socijalističke Republike Hrvatske (SRH) i Saveza komunista Hrvatske (SKH) te se htio oduprijeti politici Srbije. Tuđman je želio stvoriti snažnu političku figuru i stranku koja bi mogla preokrenuti loš trend hrvatske politike. Program HDZ-a stvoren je na pozitivnim tradicijama, kao što je učenje Ante starčevića, Stjepana Radića i hrvatske ljevice koja je pomogla u stvaranju ravnopravnog slobodnog hrvatskog društva, bez utjecaja Srbije te je utemeljena na odlukama Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja (ZAVNOH) i Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ) (Hrvatska enciklopedija 2021).

Prema starčevićanstvu, pozivalo se na društveno pravo, ali se odricalo od ustaškog i frankovačkog nasljedstva. Srbima u Republici Hrvatskoj bi se time osiguralo potpuno građansko pravo te su za cilj imali urediti odnose između Hrvata i Srba kako ne bi došlo do razvoja sukoba i nastanka problema. Na prvom općem saboru 1990. godine okupili su se mnogobrojni predstavnici iz Hrvatske i iseljeništa te se potaknulo stvaranje nacionalnog pokreta na programu osamostaljivanja Hrvatske unutar jugoslavenske konfederacije ili izvan nje. Time je HDZ postala najbrojnijom strankom u Republici Hrvatskoj. Na prvim višestranačkim izborima pobijedila je dobivši 42 % glasova i 60 % zastupničkih mjesta. Početkom srpske pobune postala je organizacija koje je započela stvaranje hrvatskih obrambenih snaga te je na izborima u Zastupničkom domu pobijedila osvojivši 44 % glasova i 85 zastupničkih mjesta, a na predsjedničkim izborima osnivač HDZ-a Franjo Tuđman je pobijedio sa 57 % glasova (Hrvatska enciklopedija 2021).

Hrvatska demokratska stranka se programski odredila kao narodna stranka demokršćanske orijentacije. Jačao je utjecaj desne struje i podupirala se politika Herceg-Bosne. U ožujku 1995. godine HDZ je primljen u Europsku uniju kršćanskih demokrata. Nakon vojno-redarstvene akcije „Oluja“ u kolovozu 1995. godine kojom su oslobođena okupirana područja u Republici Hrvatskoj, na izborima u Zastupničkom domu u listopadu HDZ je pobijedio osvojivši 45 % glasova i 75 od 127 zastupničkih mjesta (Hrvatska enciklopedija 2021).

Na predsjedničkim izborima u lipnju 1997. godine u prvom krugu je ponovno pobijedio dr. Franjo Tuđman osvojivši 61 % glasova. Nakon dobre politike i pobjede nad srpskom agresijom, HDZ se susreće s težim razdobljem u svojoj povijesti. Pojavljuju se optužbe za nepravilnosti u procesu privatizacije, ograničavanje medijskih sloboda i međunarodne izolacije Hrvatske te oslabljen bolešću, umire prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman. Na izborima u siječnju 2000. godine HDZ je osvojio 27 % glasova i 46 mandata te prešao u oporbu (Hrvatska enciklopedija 2021).

Na predsjedničkim izborima HDZ-ov kandidat Mate Granić nije ušao u drugi krug, pa je sa skupinom dužnosnika napustio stranku i osnovao novu stranku zvanu Demokratski centar (DC). Nakon teškog razdoblja na čelo HDZ-a dolazi Ivo Sanader koji ostvaruje pobjedu na izborima 2003. godine s 34 % glasova i 66 mandata, a zatim ponovno 2007. godine s 37 % glasova i 66 mandata. Za njegova mandata Republika Hrvatska je postala kandidatkinjom za članstvo EU (2004.) godine te je započela pristupne pregovore (2005.) godine. Nakon korupcijske afere koja je potresla HDZ, ali i političko društvo Hrvatske, Ivo Sanader odlazi s pozicije premijera. Na njegovu poziciju dolazi Jadranka Kosor koja je obnašala dužnost predsjednice Vlade i stranke do izbora 2011. godine kada stranka odlazi u oporbu te uz pomoć koalicije, s nekoliko manjih stranaka osvaja 24 % glasova i 47 mandata. Od 2012. godine na čelu HDZ-a je bio Tomislav Karamarko (Hrvatska enciklopedija 2021).

Članica HDZ-a Kolinda Grabar Kitarović pobjeđuje u drugom krugu predsjedničkih izbora u siječnju 2015. godine s približno 51 % glasova. Nakon parlamentarnih izbora u studenom 2015. godine HDZ je, predvođeci Domoljubnu koaliciju, osvojio 35 % glasova i 59 mandata, a u siječnju 2016. godine uspostavio je koaliciju s Mostom nezavisnih lista, koju je kao predsjednik Vlade vodio neovisni kandidat Tihomir Orešković, dok je Tomislav Karamarko postao

potpredsjednik Vlade. U lipnju 2016. godine Vladi je na prijedlog HDZ-a izglasano nepovjerenje. Karamarko nije uspio ponovno uspostaviti Vladu te je dao ostavku, a za predsjednika HDZ-a je u srpnju 2016. godine izabran Andrej Plenković. S njim na čelu HDZ je ponovno osvojio izbore u rujnu 2016. godine (približno 37 % glasova i 61 mandat) te je uspostavljena nova koalicija s Mostom nezavisnih lista, a Plenković je u listopadu 2016. godine postao predsjednikom Vlade. Raskinuta je koalicija s Mostom, a te iste godine u lipnju je sklopljena koalicija s Hrvatskom narodnom strankom (HNS). Na parlamentarnim izborima 2020. godine HDZ je postigao još bolji rezultat i osvojio izbore s više od 37% glasova i 66 mandata te je Andrej Plenković sastavio novu koalicijsku Vladu (Hrvatska enciklopedija 2021).

U sastavu HDZ-a ustanovljene su zajednice kao zasebne organizacijske cjeline: Mladež HDZ-a, Zajednica žena „Katarina Zrinska“, Zajednica utemeljitelja HDZ-a „dr. Franje Tuđmana“, Zajednica branitelja „Gojko Šušak“, Akademska zajednica „dr. Ante Starčević“ i zajednica poduzetnika i obrtnika (Hrvatska enciklopedija 2021).

2.2. Povijest osnivanja i postojanje Socijaldemokratske partije Hrvatske

Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP) osnovana je 3. studenog 1990. godine kao lijevi centar pod nazivom Stranka demokratskih promjena (SDP), pod vodstvom Ivice Račana. Stvorena je promjenom Saveza komunista Hrvatske (SKH) na 11. kongresu u prosincu 1989. godine kada je prihvaćen politički pluralizam u jeku stvaranja promjena u Jugoslaviji te borbe Hrvatske za samostalnost. Potaknuta je višestranačka demokracija i reforma političkog sustava te su održani prvi slobodni višestranački izbori u travnju i svibnju 1990. godine. Savez komunista Hrvatske (SKH – SDP) je osvojio 28 % glasova i 30 zastupničkih mjesta. Nakon izbora, stranka je promijenila ime u Stranku demokratskih promjena (SDP), a 1991. uzima ime Socijaldemokratska partija Hrvatska – Stranka demokratskih promjena. Od 1993. godine nosi sadašnje ime (Hrvatska enciklopedija 2021).

Na izborima i sudjelovanju u Vladi demokratskog jedinstva osvojila je 5,5 % glasova i tri zastupnička mjesta (te još osam mjesta iz kvote manjina). Takvi rezultati mogu se prepisati i problemu koji se tada javio, a to je Domovinski rat koji je zahvatio prostore Hrvatske i etiketa

stranke kao komunističke jer je nastala iz temelja nekada saveza komunista. „Uz prethodno spomenuta strukturalna organičenja i paneuropsku krizu socijaldemokracije, trajnu slabost SDP-a treba pripisati i jednom čimbeniku koji je specifičan za Hrvatsku. Iako su se i druge socijaldemokratske stranke morale hrvati s etiketom komunizma i pokušavale pobijediti na izborima koristeći se socijaldemokratskom retorikom uz primjenu liberalnih politika, SDP se suočio s dodatnim otegotnim okolnostima. Dok su se u Poljskoj i Mađarskoj devedesetih godina političke arene ubrzano pluralizirale kroz kompetitivne stranačke sustave, ratne su okolnosti u Republici Hrvatskoj dovele do monolitizacije političke sfere. Vlada demokratskog jedinstva efektivno je dokinula političku opoziciju. U tom se kontekstu HDZ uspješno nametnuo kao jedini legitimni nositelj vlasti, proglašavajući svaku kritiku destabilizacijom i izdajom.“ (Dolenc 2014:18).

Stranka SDP morala je potaknuti promjene te se u travnju 1994. godine udružila se sa Socijaldemokratskom strankom Hrvatske (SDH) na čelu s Antunom Vujićem. Na izborima za zastupnički dom osvojila je 8,9 % glasova i deset zastupničkih mjesta. Nastavila je sa spajanjem manjih stranki te je u kolovozu 1998. sklopila sporazum s Hrvatskom socijalno-liberalnom strankom (HSL) o zajedničkom izbornom nastupu, a 1999. primljena je u punopravno članstvo Socijalističke internacionale. Na parlamentarnim izborima u siječnju 2000. godine u koaliciji s HSL-om je osvojila 38.7 % glasova i 71 mandat te je formirala koalicijsku vlast šest stranaka na čelu s premijerom Ivicom Račanom. Uvelike joj je pomogla situacija u kojoj se nalazila opozicija, odnosno stranka koje je do tada vodila parlamentarnu većinu i pobjeđivala na izborima u Republici Hrvatskoj (Hrvatska enciklopedija 2021).

Kandidat SDP-a i HSL-a Damir Budiša izgubio je u drugom krugu na predsjedničkim izborima 2000. godine od Stjepana Mesića. Na izborima 2003. godine stranka SDP izgubila je na izborima od opozicije, HDZ-a na čelu s Ivom Sanaderom. Na predsjedničkim izborima 2005. godine podržala je nezavisnog kandidata Stjepana Mesića koji je osvojio drugi predsjednički mandat. Od 2007. godine stranku je vodio Zoran Milanović, a nakon parlamentarnih izbora ponovno su bili oporba. Kandidat SDP-a Ivo Josipović pobijedio je u drugome krugu predsjedničkih izbora 2010. godine protiv neovisnog člana, bivšeg člana SDP-a Milana Bandića. Stvorili su „Kukuriku koaliciju“ koja se pojavila na izborima 2011. godine kao savez za promjene, osvojila većinu i

formirala koalicijsku vladu na čelu s premijerom Zoranom Milanovićem (Hrvatska enciklopedija 2021).

Za vrijeme njegovog mandata Republika Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala članicom EU. Član SDP-a Ivo Josipović izgubio je predsjedničke izbore u drugom krugu protiv kandidatkinje HDZ-a Kolinde Grabar Kitarović 2015. godine. Nakon parlamentarnih izbora 2015. i 2016. godine ponovno odlazi u oporbu. Od studenog 2016. godine predsjednik stranke bio je Davor Bernardić, a kandidat stranke Zoran Milanović pobjedio je u drugom krugu predsjedničkih izbora u siječnju 2020. godine. Na parlamentarnim izborima u srpnju 2020. godine na kojima su predvodili Restart Koaliciju gube, mijenja se predsjednik stranke te je u listopadu izabran Peđa Grbin. Na izborima 2013., 2014. i 2019. godine SDP je osvajao mandate u Europskom parlamentu u kojemu djeluje u skupini Pregresivnog saveza socijalista i demokrata (Hrvatska enciklopedija 2021).

3. Pandemija COVID-19

Pandemija koronavirusa i bolest COVID-19 najveća je zdravstvena i ekonomska kriza u povijesti koja je značajno negativno utjecala, kako na političko, gospodarsko, ekonomsko i migracijsko, tako i na zdravstveno te mentalno stanje pojedinca, države i regija. Službeno je započela u prosincu 2019. godine u gradu Wuhanu, u provinciji Hubei u Kini te se od tamo nastavila širiti svijetom. U borbi protiv pandemije zemlje svijeta koristile su razne strategije. Različite zemlje su odabrale različite pristupe zaštite svog stanovništva, no većina se odlučila na neki oblik zatvaranja odnosno ograničenja kretanja stanovništva (tzv. *lockdown*) te posljedično ograničavanja ekonomskih aktivnosti.

Opći dojam stručnjaka je da je svijet u borbu protiv pandemije krenuo prekasno. Posljedice su dalekosežne te se već više od dvije godine od početka osjete među stanovništvom i na globalnom tržištu, a tu su i posljedice na mentalno zdravlje ljudi i promjene u društvenim obrascima. Znanstveni timovi su od početka pandemije krenuli u potragu za lijekom, odnosno cjepivom koje bi moglo usporiti/zaustaviti širenje i razvoj bolesti COVID-19. Do pojave cjepiva države su pribjegle starim načinima sprječavanja širenja te su koristile strategije smanjenja socijalnih kontakata među ljudima, kao i karantenu te izoliranje žarišta pandemije. I prijašnje pandemije koje je čovječanstvo doživjelo (srednjovjekovna bubonska kuga, epidemija velikih boginja, skorašnja španjolska gripa i dr.) te sadašnja pandemija COVID-19 pokazuju da je jedini lijek ljudsko ponašanje. Naime, naše psihološke reakcije i ponašanja povezana sa zarazom i njezinim izbjegavanjem su ključni i u prijenosu bolesti i u upravljanju pridruženim stresom pojedinaca, zajednica i čitavog društva (Čorkalo Biruški i sur. 2020:1).

Pandemija koronavirusa predstavlja najveći suvremeni izazov s kojim se svijet suočio u pogledu upravljanja javnozdravstvenom krizom. Do sada nikada u prošlosti nismo bili suočeni s tako dubokim globalnim promjenama svakodnevnog života kakvima smo bili izloženi u vrijeme sveopćega zatvaranja (tzv. *lockdown*) u ožujku, travnju i svibnju 2020. godine.

3.1. Kronologija pandemije COVID-19 u Republici Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj je 25. veljače 2020. godine potvrđen prvi slučaj bolesti COVID-19. Obolio je 26-godišnjak koji je se zarazio virusom u talijanskom gradu Milanu. Nakon što je pozitivno testiran, hospitaliziran je u Sveučilišnoj bolnici za zarazne bolesti dr. Fran Mihaljević u Zagrebu. Nedugo nakon toga potvrđena su još dva nova slučaja, a od 29. veljače bilo je još sedam potvrđenih slučajeva. Hrvatski ministar zdravstva Vili Beroš je 11. ožujka 2020. godine donio odluku o proglašenju početka epidemije COVID-19 uzrokovane virusom SARS-CoV-2 na području čitave Republike Hrvatske. Istog dana, Svjetska zdravstvena organizacija proglasila je epidemiju pandemijom (Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2020).

Organizirane su bolnice i prostori za prijem bolesnika zaraženih bolešću COVID-19 te je 17. ožujka broj oboljelih porastao s 56 na 65. Epidemija se počela širiti na sve hrvatske županije te je zabilježen i prvi smrtni slučaj. U noći sa 17. na 18. ožujka preminuo je stanovnik Istre. Županije su počele zatvarati svoje ulaze, a hrvatski otoci su se izolirali u karantene. Dana 25. ožujka 2020. godine Hrvatska liječnička komora objavila je zahtjev za značajnim povećanjem broja testiranja pacijanta u Republici Hrvatskoj te promjenu kriterija za testiranje Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo (Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2020).

U vrijeme početka pandemije i zatvaranja hrvatskih granica dana 22. ožujka 2020. godine u 6 sati i 24 minute Zagreb je pogodio i potres jačine 5,5 stupnjeva po Richteru, s epicentrom kod naselja Markuševac u Zagrebu. To je najjači potres u Zagrebu nakon potresa iz 1880. godine. Zbog pandemije koronavirusa hrvatski predsjednik Zoran Milanović i premijer Andrej Plenković apelirali su na građane da se pridržavaju mjera i uputa stožera. U travnju 2020. godine Vlada je izglasala paket mjera u kojem je popustila zahtjevima privatnog sektora, pa je umjesto odgode uveden otpis poreza, prireza i doprinosa, a mjesečna potpora za zaposlenike povećana je s 3.250,00 HRK na 4.000,00 HRK po zaposlenome (Vlada Republike Hrvatske 2023).

Potvrđen je i drugi paket pomoći gospodarstvu. U svibnju 2020. godine Nacionalni stožer civilne zaštite objavio je ukidanje propusnica u Republici Hrvatskoj. Hrvatska biskupska konferencija posredstvom Hrvatskog Caritasa darovala je milijun kuna vrijednu medicinsku opremu Kliničkom bolničkom centru (KBC) Sestara milosrdnica iz Zagreba, KBC-u Rijeka, KBC-u Osijek te KBC-u Split. Hrvatska je u kolovozu zabilježila značajno povećanje broja

zaraženih te završila na crnoj listi ukupno 13 zemalja (Austrija, Cipar, Danska, Estonija, Finska, Island, Italija, Latvija, Litva, Norveška, Slovenija, Velika Britanija i Slovačka) (Ravnateljstvo civilne zaštite 2020).

U rujnu 2020. godine u Zagrebu je organiziran „Festival slobode“ kao najveći prosvjed u Republici Hrvatskoj protiv mjera za suzbijanje pandemija COVID-19. Prosvjednici su tvrdili da je pandemija izmišljena i da su im oduzeta osnovna ljudska prava. Tijekom listopada broj zaraženih je rastao te je Nacionalni stožer civilne zaštite uveo nove mjere. Uvedena su dodatna ograničenja i postroženje okupljanja, uvedena je obveza pisanja evidencija o broju sudionika na većim okupljanjima, zabranjena je prodaja alkohola od ponoći do 6 sati ujutro te je propisano obvezno korištenje medicinskih maski za lice. U studenom 2020. godine zabilježen je najveći broj novih slučajeva u 24 sata, a broj zaraženih nastavio je rasti i u prosincu 2020. godine kada se bilježi i najveći broj aktivnih slučajeva u jednom danu te najveći broj preminulih i najveći broj izlječenih u jednom danu (Vlada Republike Hrvatske 2020).

U siječnju 2021. godine ukupan broj preminulih od bolesti COVID-19 iznosio je 5000 osoba. U veljači 2021. godine hrvatska Vlada je donijela odluku o izmjenama nužnih epidemioloških mjera kojom su se ublažile pandemijske mjere. Tom odlukom ugostiteljima je omogućen nastavak rada kroz isporuku hrane, pića, napitaka, slastica za van, rad teretana i fitness centara uz strogo pridržavanje epidemioloških mjera, rad škola za strane jezike uz strogo pridržavanje mjera te rad kasina, automat klubova i kladionica, uz obvezno pridržavanje ograničenja radnog vremena i ostalih pravila (Hrvatski zavod za javno zdravstvo 2022).

U travnju 2021. godine započelo je cijepljenje građana na Zagrebačkom velesajmu te cijepljenje turističkih djelatnika. Do svibnja je cijepljeno milijun ljudi. U srpnju 2021. godine pojavljuju se nova žarišta na području Istre, Primorsko-goranske županije, Zadra, Šibensko-kninske županije, Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske županije i Ličko-senjske županije. Vijeće EU donijelo je drugu seriju odluka o odobrenju nacionalnih planova oporavka i otpornosti.

Republika Hrvatska je dobila zeleno svjetlo za korištenje sredstava EU-a za oporavak i otpornost u cilju poticanja gospodarstva i oporavka od posljedica pandemije bolesti COVID-19. Na jesen 2021. godine u Republici Hrvatskoj je ponovno narastao broj oboljelih koji je trajao sve do sredine siječnja 2022. godine. Mjere Nacionalnog stožera civilne zaštite su većinom

ukinute ili smanjene te je u travnju 2022. godine ukinuta i mjera nošenja maski na javnim mjestima (Vijeće EU 2023).

U Republici Hrvatskoj je do travnja 2022. godine zabilježeno ukupno 1.117.735 slučajeva zaraze bolešću COVID-19, 1.097.448 oporavljenih osoba te 15.782 preminulih. Broj potrošenih doza cijepljenja iznosio je 5.240.306, i to 2.312.700 osobama cijepljenih s jednom dozom te 2.241.130 osoba cijepljenih s dvije doze (Vlada Republike Hrvatske 2022).

3.2. Djelovanja Europske unije u COVID-19 pandemiji

Djelovanje protiv širenja koronavirusa može se pratiti na razini pojedine države članice, ali i na razini cijele EU. Najveći fokus djelovanja stavljen je na zdravstveni sustav unutar članica EU kao i pojedinih država. U siječnju 2020. godine EU je aktivirala mehanizam civilne zaštite za repatiraciju državljana EU te je mobilizirala prva sredstva za pomoć pri istraživanju novog koronavirusa. U veljači iste godine EU dostavlja i dijeli prvu pomoć Kini sufinancirajući isporuku od 25 tona zaštite opreme, najavljuju i novi paket pomoći u iznosu od 232 milijuna eura za jačanje globalne pripravnosti.

U ožujku 2020. godine EU je predstavila smjernice za države članice koje se odnose na zdravstvene pogranične mjere te je osnovala Savjetodavni odbor za bolest COVID-19, sastavljen od zdravstvenih stručnjaka, epidemiologa i virologa iz različitih država članica, kako bi izradio smjernice o usklađenim i zdravstveno utemeljenim mjerama. Donešen je privremeni okvir za dodatnu pomoć gospodarstvu, stvaraju se strateške zalihe medicinske opreme, osigurava se kontinuirani protok robe diljem država članica EU-e te se provodi briga se o pravima putnika i osiguravanja zrakoplovnih letova.

U travnju 2020. godine Komisija je predstavila smjernice o metodologijama testiranja koronavirusa te je pokrenula Europsku platformu za podatke o bolesti COVID-19 kako bi omogućila brzo prikupljanje podataka i razmjenu dostupnih istraživačkih projekata. Uz pomoć globalnih partnera s kojima se udružila, organizirala je prikupljanje sredstava. U svibnju je prikupila oko 4 milijardi eura uz pomoć donatora diljem svijeta. Cilj je bilo prikupiti financijska

sredstva koja bi osigurala zajednički razvoj i univerzalnu primjenu dijagnostike, načina liječenja i cjepiva protiv koronavirusa. Također, donatori su dodijelili i 10 milijuna maski za zdravstvene djelatnike u EU te 117 milijuna eura za liječenje i dijagnostiku u okviru Inicijative za Inovativne lijekove.

U lipnju 2020. godine Europska komisija stavlja na raspolaganje 11,5 milijuna eura za otklanjanje štete i opravak od krize uzrokovane zatvaranjem država članica EU. Donacije se prosežu i na razvitak i distribuciju cjepiva. Savez za cjepiva dobio je 300 milijuna eura za razdoblje od 2021. do 2025. Nadalje, donirano je i 314 milijuna eura inovativnim poduzećima za borbu protiv virusa i potporu oporavka.

3.3. Mjere koje je poduzela Republika Hrvatska i druge članice Europske unije

Kao prvi odgovor Republike Hrvatske na pandemiju osnovan je Nacionalni stožer civilne zaštite u veljači 2020. godine. Sredinom ožujka iste godine Republika Hrvatska je započela s poduzimanjem mjera te je strogoća mjera eskalirala u prvih nekoliko dana njihova donošenja. Na dan 18. ožujka 2020. godine ministar unutarnjih poslova Davor Božinović proglasio je zatvaranje svih aktivnosti na državnoj razini koje nisu neophodne za život. Mjere su započete na niskoj razini strogoće, poput higijenskih mjera, preporuka nošenja maski, zabrane okupljanja i slično, da bi sredinom ožujka došlo do potpunog zatvaranja obrazovnih institucija u Istri kao prvom većem žarištu u Republici Hrvatskoj. Zatim je isto uvedeno i na nacionalnoj razini.

Početkom travnja stanovništvo se nije smjelo kretati van mjesta prebivališta (osim u slučaju izdanih propusnica za kretanje), zatvoreni su svi uslužni objekti kao što su restorani, kafići i slično, većina poslodavaca koja je za to imala uvjete uvela je rad od kuće, zabranjena su okupljanja više od 5 osoba, zatvorene se obrazovne institucije te je i ograničen pristup zdravstvenim ustanovama. Republika Hrvatska je reagirala strogo i efikasno, čime se pokazao i učinak jer je već krajem travnja u rapidno pao broj zaraženih i umrlih od bolesti COVID-19 i sprječeno daljnje širenje bolesti.

Većina drugih članica EU je imala slične ili iste mjere (primjerice Austrija i Njemačka), a neke su imale i puno strože mjere (primjerice, Španjolska i Francuska koje su uvele zabranu

napuštanja domova). Usporedbe radi, u Italiji, koja je bila jedno od najvećih svjetskih žarišta, ugostiteljski objekti nesmetano su radili. Države članice su implementirale mjere u određenom vremenskom ograničenju te s obzirom na situaciju bi ih produljivale ili ukidale. Švedska je imala drugačiji pristup, odnosno imala je samo osnovne mjere zaštite, kao što je dezinfekcija ruku, držanje razmaka, a stanovništvo je nastavilo uobičajeno živjeti, čime se pokušao steći *imunitet krda*. Zbog smanjenja broja zaraženih slučajeva, krajem travnja 2020. godine Republika Hrvatska je započela s popuštanjem mjera koje je provedeno u tri faze, a u zadnjoj fazi ukinuta je zabrana napuštanja prebivališta/boravišta te su potpuno otvorena vježbališta, teretane i bazeni. Naposljetku su otvoreni i granični prijelazi te je omogućeno nesmetano kretanje i putovanje stanovništva.

3.4. Kvaliteta zdravstva unutar država članica Europske unije

Države su se pandemijskom krizom nosile na različite načine, za što postoje brojni razlozi. Neki od njih su stil života, pravodobna ili prekasna reakcija, pridržavanje ili ne pridržavanje mjera i slično. Očita je bila razlika i u zdravstvenim sustavima pojedinih država članica EU. Zbog te činjenice je Europska Komisija odlučila predstaviti novi program obnove *Next Generation EU* u sklopu Europskog plana oporavka i time naglasila izjednačavanje zdravstva u svim zemljama članicama EU.

Snaga zdravstva u ovoj krizi najviše se pokazala u broju respiratora koje je država imala u svom vlasništvu. Republika Hrvatska je imala 800 respiratora, odnosno jedan respirator na 5 tisuća stanovnika. Njemačka je imala 25 tisuća respiratora na 82,8 milijuna stanovnika, odnosno jedan respirator na 3 312 stanovnika. Francuska ima 67 milijuna stanovnika, a raspolaže sa 7 tisuća respiratora. Jedan respirator je bio na 9 571 stanovnika. Ujedinjeno Kraljevstvo, Italija i Španjolska, koje su bile jedne od pogođenijih pandemijom, nisu imale dovoljno respiratora i time im se situacija dodatno komplicirala (Europska komisija 2020).

Najveći rast i širenje pandemije je bilo u Italiji, ali vrlo brzo se to dogodilo i u Španjolskoj te je preraslo broj oboljelih u Italiji na milijun stanovnika. U Austriji je brza reakcija okrenula tijek pandemije i dostiglo se smanjivanje broja oboljelih. Norveška je također imala nagli start rasta

oboljelih ali je vrlo brzo stavljen pod kontrolu. Švedska je imala nagli rast broja oboljelih i vrlo brzo u broju zaraženih osoba pretekla Dansku, Norvešku i Austriju, pa tako i Njemačku. Republika Hrvatska i Slovačka su imale mali broj zaraženih te najmanji broj registriranih zaraženih osoba na milijun stanovnika. Usporedbom podataka vidljivo je da je Republika Hrvatska imala dobru kontrolu nad pandemijom i da su epidemiolozi brzo i učinkovito reagirali (Hrvatski pravni centar 2022: 10).

4. Negativni utjecaj pandemije na Hrvatsko društvo

U prvom kvartalu 2020. godine hrvatsko, europsko i općenito svjetsko gospodarstvo se suočilo sa velikim promjenama. Pojedine zemlje su poprilično kasno reagirale na pandemiju ili su se fokusirale na stvaranje kolektivnog imuniteta te su bile suočene sa značajnim morbiditetom i mortalitetom, posebice kod starijih dobnih skupina i skupina s kroničnim oboljenjima. U svrhu smanjenja širenja epidemije, većina zemalja propisala je smanjivanje ili kompletnu zabranu socijalnih kontakata, što je proizvelo i ekonomske posljedice. Po strogoći mjera posebice se isticala Republika Hrvatska koje je zbog toga osobito ekonomski i gospodarstveno pogođena, a bit će i u budućnosti. Smanjenje društvenih kontakata uzorkovalo je i smanjenje osobne potrošnje. Pogođeni su bitni trgovinski partneri, što se negativno odrazilo na izvoz, a naročito na izvoz usluga (Rogić Dumančić i sur. 2020: 128).

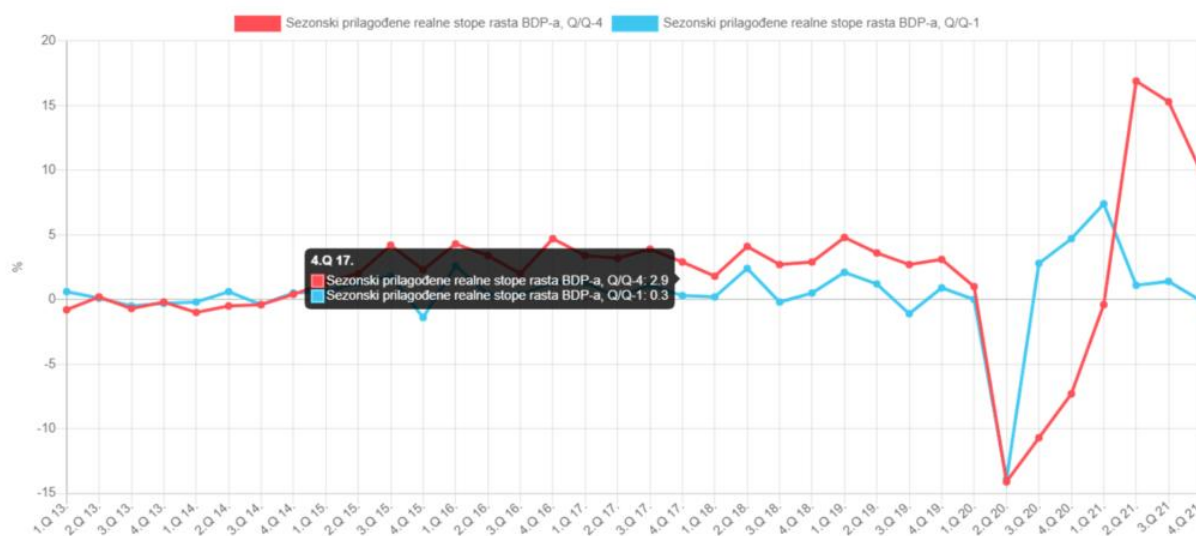
Ovakva kretanja djelovala su i na smanjenje privatnih investicija uslijed snažnog negativnog šoka potražnje. Također, dio javnih investitora koja se financira iz proračuna bili su pogođeni time. Razdoblje zatvaranja uzrokovalo je snažno smanjenje poreznih prihoda (naročito PDV-a), ali i doprinosa. Zajedno s pritiskom javnosti, pojavila se i rezanja proračunskih rashoda, uslijed čega su smanjena kapitalna ulaganja te je otkazan dio investicija i u javnom i u privatnom sektoru. Smanjenju BDP-a od 15 % najviše je doprinjelo smanjenje izvoza usluga za dvije trećine. Također, bitno je istaknuti i djelovanje automatskog stabilizatora koje se ogledao u smanjenju uvoza (Rogić Dumančić i sur. 2020: 134).

Uz šok potrošnje, većina poduzeća je zaustavila svoje djelatnosti i usluge, što je rezultiralo šokom ponude. Dio radne snage je iskoristio svoje mogućnosti rada od doma što je kasnije omogućilo fleksibilnosti radnih uvjeta. Dio javnih usluga čijoj digitalizaciji se osjetio otpor sada je digitaliziran. Međutim, najveće posljedice su se osjetile na tržištu rada, gdje se očitovao gubitak posla i prihoda zbog pada prometa ili nemogućnosti obavljanja rada. Za jedan dio radnika država je omogućila financiranje plaća, što se negativno odrazilo na fiskalnu poziciju države, iako je dio pomoći osigurala i Europska unija. Utjecaj krize COVID-19 na makroekonomske pokazatelje uzrokovao je promjene cijena na tržištu. Negativan šok ponude trebao bi uroditi porastom, a jaki negativan šok potražnje smanjenjem cijena, konačni efekt ovisi

o tome koji je šok jači (Arčabić 2021: 34). Podaci o razini cijena upućuju na negativnu inflaciju, sugerira na jače djelovanje negativnog šoka potražnje u usporedbi s negativnim šokom ponude.

4.1. Utjecaj pandemije na kretanje stope BDP-a i indeks potrošačkih cijena

Na slici 2 prikazane su sezonski prilagođene stope rasta tromjesečnog BDP-a u Republici Hrvatskoj od 2013. do 2021. godine.

Slika 1 Sezonski prilagođena stopa rasta tromjesečnog BDP-a u Republici Hrvatskoj (2013.-2021.)

Izvor: Državni zavod za statistiku 2021

Zbog pandemije COVID-19 mnoge su države morale poduzimati mjere za ublažavanje njezinih ekonomskih posljedica. Mjere ograničavanja gospodarskih aktivnosti i kretanja ljudi utjecale su i na agregate tromjesečnih nacionalnih računa te na kvalitetu i dostupnost mnogih izvora podataka koji se uobičajeno primjenjuju u procjeni BDP-a. Podaci na slici 2 pokazuju kolike je razmjere pandemija imala na slabljenje hrvatskog gospodarstva od sredine ožujka 2020.

U ekonomskoj aktivnosti u prvom tromjesječju 2021. godine usporen je pad realnog BDP-a, dok je u ostalim tromjesječjima 2021. ostvaren značajan rast u odnosu na ista razdoblja prethodne godine. Tako je u posljednjem tromjesječju 2021. godine BDP bio realno veći za 9,7 % nego u

istom tromjesečju 2020. Djelomično je to rezultat baznog efekta, s obzirom na to da je realni pad BDP-a u četvrtom tromjesječju 2020. bio značajan (-7,4 %). Gotovo dvoznamenkastim rastom razina realnog BDP-a u četvrtom tromjesečju 2021. godine nadmašila je onu iz istog razdoblja 2019. godine te je on u četvrtom tromjesečju 2021. nadmašio onaj iz istog razdoblja 2019. godine.

Potrošnja kućanstava porasla je za 7,7 % u četvrtom tromjesečju 2021. godine i na to je najviše utjecao porast prometa ugostiteljskih usluga, prometnih usluga te prometa u trgovini na malo. Potrošnja države realno je porasla za 14 % u 2021. godini u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Također porastao je i izvoz robe i usluga te ostvario znatan realni rast za 31,7 %, a uvoz robe i usluga ostvario rast za 16,4 %.

S prvom procjenom BDP-a za posljednje tromjesečje 2021. ujedno je obračunata preliminarna procjena BDP-a za 2021. godinu koje upućuje na rast od 10,4 % što je ujedno i najveći realni rast od 1995. godine kada se počela i provoditi tromjesečna procjena BDP-a. Prošlogodišnjim realnim rastom nadmašena je realna razina BDP-a iz 2019., i to za 1,5 %.

4.2. Utjecaj pandemije COVID-19 na turizam

Turizam u Republici Hrvatskoj je jedna od glavnih gospodarskih grana, koja čini 20 % od ukupnog BDP-a. Upravo je pandemija COVID-19 ukazala kako hrvatsko gospodarstvo uvelike ovisi o turizmu. Naglim smanjenjem turistkičkih kretanja u 2020. godini došlo je i do smanjenja BDP-a od 8,4 %. Okretanje prema održivosti i ponovna industrijalizacija gospodarstva Republike Hrvatske je jedini način da se poveća udio poljoprivrede, prehrane, građevinarstva i financija u BDP-u. Također, da bi gospodarstvu bio omogućen rast, potrebno je kroz djelatnost turizma izvršiti transformacije s naglaskom na mogućnost suvremene tehnologije, odnosno digitalizacije društva i usluga. To će omogućiti djelovanje brojnih poduzeća, kao i smanjenje troškova, uz očuvanje zdravlja.

Za ekonomski rast potrebno je povećati razinu zaposlenosti, ulagati u tehnološke inovacije, u znanje i edukaciju zaposlenika, ulagati u pravosudne reforme, digitalizaciju itd. Republika

Hrvatska je zemlja koja na sreću ne broji veliku stopu zaraženih COVID-om19 ponajviše zbog toga što je mala zemlja s malim brojem stanovnika, pa je stoga i to uložila u svoju kampanju kojom je poticala i potiče turiste da dođu u posjet Republici Hrvatskoj (Klarić 2020: 6).

Republika Hrvatska je također u COVID-19 krizi osim što je bila u nepovoljnoj situaciji zbog male domaće potražnje imala prednost zbog lokacije blizu glavnih europskih tržišta koja su lako dostupna osobnim automobilskim prijevozom. Bilo je za očekivati da će zračni promet biti najpogođeniji u pandemiji te će biti izložen brojnim restrikcijama te ograničenju kretanja. Najpovoljniji oblik putovanja je bio automobilom što je Republici Hrvatskoj uvelike pomoglo u boljim turističkim brojevima nego očekivano. Države koje su bile najpogođenije pandemijom bolesti COVID-19, Francuska, Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Švicarska i zemlje Beneluksa ujedno su i tržišta koja su gotovo izgubljena za hrvatski turizam u 2020. godini. Stanovnici tih država ukoliko se i odluče za turistička putovanja zbog ograničenja bili su potpuno preusmjereni na teritorij vlastitih država. Isto vrijedi i za udaljene države kao što su Izrael, Kanada i SAD gdje je veliki broj zaraženih konstantno rastao što je uzrokovalo i velike ekonomske posljedice.

Međutim, države koje su u našoj blizini kao što su Češka, Austrija, Slovenija, Slovačka, Poljska i Njemačka pokazale su interes za dolazak i turističko razgledavanje Republike Hrvatske iako su imale rizik od najava dugotrajnijih zatvaranja granica. Ipak je za zaključiti da države koje su najbliže našem moru te im je ono najdostupnije imaju šansu za bržom i efikasnijom obnovom turističkog kretanja. Treća skupina mogućih država koje čine našu turističku kvotu su zemlje koje su bile najmanje pogođene koronavirusom i u kojima je zaraza uglavnom obuzdana. Najvećim dijelom se odnosi na Kinu, Južnu Koreju i Japan. Te države su udaljene zrakoplovne destinacije koje čine 2% hrvatske inozemne potrošnje, stoga se nije očekivala velika navala tih turista, ali davala je i šansu za nadoknadom izgubljenih tržišta (Klarić 2020: 7).

4.3. Utjecaj COVID-19 na hrvatsko stanovništvo

Osim pošasti koje je nanjela bolest koronavirusa, javljaju se i problemi u društvu nanjeti raznim restrikcijama i mjerama koje je donjela Vlada, ali koje su se i same stvorile domino efekt.

Nadalje, također je zanimljivo i kakva je perspektiva demokratskog društva kakvo poznajemo, ovisi li o tome kako su vlast i društva općenito odgovorile na koronakrizu ako zaključimo da je zadovoljstvo demokratskim ustrojem relativno i povezano s kritičkim događajima i društvenim okolnostima poput ekonomske krize, korupcijskih skandala i krize u politici.

Prema istraživanju Čorkalo Biruški i sur. (2020: 8) indikatori mentalnog stanja građana pokazuju da se najveći broj njih zasad nosi relativno uspješno s krizom, međutim, oko petine sudionika izvještava o izraženijim emocionalnim teškoćama u nošenju s izazovima pandemije. Također, u istraživanju rezultati pokazuju da mentalno zdravstveno pogođeniji krizom ujedno precipiraju i društvo u kojem živimo lošijim. U pogledu procjena zadovoljstva radom institucija tijekom pandemije, građani su uglavnom nezadovoljni. Najnezadovoljniji su radom Stožera civilne zaštite, kao i radom ostalih relevantnih institucija, kao što je Hrvatski sabor i Vlada.

Premda građani visoko vrednuju građansku slobodu, i dalje veliki broj njih ukazuje na to da ne može utjecati na ishode događaja oko sebe, odnosno imaju razmjerno visoku razinu političke bespomoći, udruženu s niskim povjerenjem u institucije i povišenom percepcijom društvene dezintegriranosti i odsustva vodstva. Rezultati istraživanja upućuju na to da hrvatsko društvo pokazuje znatne deficite zdravog funkcioniranja. Ovo je bitno zaustaviti, odnosno prepoznati trendove koje nastaju zbog produbljivanja krize koje nije samo zdravstvena, nego i ekonomska i općedruštvena te raslojavanje postaje sve intenzivnije (Čorkalo Biruški i sur. 2020: 10).

U Republici Hrvatskoj prevladava staro stanovništvo. Prema podacima za 2020. godinu u Republici Hrvatskoj ima 354.105 žena u dobi od 65 ili više godina i 508.558 muškaraca u dobi od 65 ili više godina. Očekivano trajanje života u 2020. godini u odnosu na 2019. smanjilo se za 0,7 godina i za muškarce i za žene. Osim toga, pandemija je utjecala i na broj sklopljenih brakova u Republici Hrvatskoj. Na slici 6 prikazani su sklopljeni brakovi po mjesecima od 2020. do 2022. godine te usporedba s prosjekom za razdoblje od 2015. do 2019. godine (Državni zavod za statistiku 2021).

4.4. Utjecaj pandemije na obrazovni sustav

Hrvatska Vlada je 16. ožujka 2020. godine donijela mandat o zatvaranju svih škola i obrazovnih ustanova i predstavila plan nastave na daljinu kako bi se smanjilo širenje bolesti COVID-19 i suzbila tek nastalu pandemiju. Kao pomoć pri učenju na daljinu doneseno je nekoliko elektroničkih rješenja, od *online* grupa za dopisivanje, do virtualnih učionica i učenja preko televizijskog programa. Raznolikost elektroničkih rješenja ovisila je o stupnju školskog obrazovanja. Nastava na televiziji koja se emitirala na Republici Hrvatskoj radio televiziji (HRT) bila je namijenjena učenicima prvih razreda osnovnih škola, dok su virtualne učionice i *online* sobe za grupno dopisivanje koristili su učenici viših razreda osnovne škole, kao i učenici srednjih škola.

Kao dodatnu pomoć djeci ili obiteljima koji nemaju pristup Internetu i tehnologijama, škole u Republici Hrvatskoj su nudile besplatne tablete na kojima su se učenici mogli povezati uz pomoć školske mreže CARNET. S obzirom da Republika Hrvatska nije imala značajni razvoj učenja na daljinu prije pojave pandemije bolesti COVID-19, može se zaključiti da joj je uveliko pomogla digitalizacija obrazovnog sustava koja je započela 2015. godine i kojom je uveden projekt *E-schools*. Zabilježen je povećan rast broja učenika koji su se uključili u *ICT* aktivnosti povezane sa školom.

Pandemija bolesti COVID-19 utjecala je na obrazovni sustav diljem svijeta, a zatvaranje škola imalo je dugoročne posljedice, ne samo na ekonomskoj nego i na društvenoj razini. Dovelu je u pitanje učinak učenja, čak i napuštanje sustava školovanja te pojačalo nejednakosti među učenicima. Recesija koja je slijedila nakon potpunog zatvaranja utjecala je na ponudu i potražnju obrazovanja. Brzo uključivanje u mrežnu nastavu moglo je ublažiti štetu nastalu pandemijom, a zemlje diljem svijeta koriste najučinkovitiju strategiju za dugoročno poboljšanje učenja na daljinu.

Mrežno učenje je do sada bio glavni sastav obrazovnog sustava, činilo se sve kako bi se unaprijedio i poboljšao te su se unosile moderne tehnologije u obrazovanje no u pandemiji su se javile mnoge poteškoće. Nastavnici nisu bili spremni na nove promijene, bilo je potrebno stručno usavršiti dio nastavnika i educirati ih kako bi bili spremni na izazove koji im dolaze. Učenike je trebalo pripremiti na korištenje računala kao alata za učenje. Mrežno učenje omogućilo je veću

individualizaciju sadržaja te je olakšalo učenje i uvelo različite nove strategije učenja što zahtjeva veću pripremu i bolje planiranje (Sun i sur. 2008: 1192).

Mrežna nastava postala je nezaobilazna u situaciji globalne pandemije koju je stvorila bolest COVID-19. Nikada do sada nije bila situacija na globalnoj razini gdje su različite zemlje svijeta morale poduzeti slične korake u obrazovanju i na društvenoj razini. Najbolje se pokazalo uz dosadašnje iskustvo da je potrebno djelovati centralizirano, odnosno planirati na lokalnoj prilagodbi programa. Bitno je dobro informatički opremiti učionice i školu kako bi se učenici već unaprijed mogli naučiti korištenju informatičkog sustava i tehnologija te stvoriti pozitivnu infrastrukturu gdje učenici imaju pristup raznim alatima za mrežno učenje (Tonković i sur. 2020: 122).

Digitalni pristup obrazovanju tijekom mrežnog učenja stvara nejednakost među učenicima što povećava razliku između njih i stvara društvene probleme. Posljedice toga mogu biti smanjena učinkovitost obrazovanja, odustajanje od daljnjeg školovanja kod učenika nižeg socioekonomskog statusa. Pandemije je utjecala na obrazovanje u širokom smislu te je vrlo dinamična i nepredvidljiva tema koja ima i negativne i pozitivne učinke.

4.5. Utjecaj pandemije na medicinu i javno zdravstvo

Dana, 11. ožujka 2020. zbog izrazitog širenja bolesti COVID-19 službeno je proglašena pandemija koronavirusa. Tog dana bilo je prijavljeno 118.000 slučajeva zaraženih u 114 zemalja. U tom, ali i svim daljnjim izvješćima prikazala se borba nekih više zahvaćenih zemalja koje imaju problem nedostatka resursa protiv koronavirusa. Također, u svim daljnjim izvješćima vidljiv je bio i porast broja slučajeva zaraze, a razvojem saznanja o koronavirusu navodile su se sve opsežnije upute za pripremu i odgovor na izazove koronavirusa. S vremenom, što se može isčitati i iz izvještaja Svjetske zdravstvene organizacije, dolazilo je do smanjenja broja zaraženih, a u nekim zemljama, uključujući i Hrvatsku, vidljivo je da ima dana kada nema novih prijavljenih slučajeva zaraze koronavirusom.

Popuštanje mjera u Republici Hrvatskoj odvijalo se u tri faze, a posljednja je dovela do najvećih promjena. Ukinuta je zabrana napuštanja prebivališta/trajnog boravišta, a također su se postupno

otvorila vježbališta, teretane i bazeni kao posebno opasna mjesta za širenje virusa. Naposljetku su otvoreni i hrvatski granični prijelazi te je omogućeno prekogranično kretanje. Tijekom ove zadnje, treće faze došlo se do zaključaka kako svaka zemlja se različito nosila s ovom pandemijom. Velika razlika je bila između zdravstvenih sustava država u svijetu, a i razlika između zdravstvenih sustava pojedinih članica EU. O tome ovise različiti razlozi kao što su: kašnjenje određene zemlje s reakcijama, stil života, nepridržavanje mjera od strane ljudi i tome slično.

Europska Komisija navela je kako bez obzira na određene razlike među državama, cilj je izjednačavanje kvalitete zdravstva u svim zemljama članicama kao i što brži oporavak zemalja od pandemije. Kao što je već navedeno u radu sveučilište Johns Hopkins smješta Hrvatsku među pet najbolje pozicioniranih država s najmanjim proporcionalnim brojem. Iako pripremljeni, virus je ušao u zdravstveni sustav. Povećanje mjera u situaciji pandemije, kao što su nošenje dodatne zaštitne opreme, usporavalo je rad i zahtijevalo prvotno navikavanje, ali zdravstveni djelatnici su se uspješno nosili s novostvorenim okolnostima. Zbog primjene strožih mjera distanciranja, otkazivani su zahvati i pregledi u zdravstvenim ustanovama. Sustav je bio brzo “zaključan” jer je u tom trenutku bilo najbitnije zaustaviti epidemiju, a onda se već neko vrijeme uvodila i njegova ponovna reaktivacija. Popravljanjem epidemiološke situacije otvarani su postepeno svi dijelovi bolnice, a instrumenti i aparati namijenjeni za liječenje COVID-19 bolesnika polako su vraćani u svoju prvotnu funkciju, a uz dodatne radne sate brzo se nadoknađuje zaostatak odgođenih zahvata. S obzirom na to da je Republika Hrvatska, u usporedbi s brojnim drugim europskim zemljama imala vrlo mali broj od posljedica bolesti COVID-19, može se reći da se vrlo uspješno nosila i izborila s pandemijom (Hrvatski pravni centar 2020: 13).

Kao osnovno oružje za uspješnu borbu s ovom pandemijom ističe se svjesnost hrvatskih stručnjaka da ugroza predstoji. Još dok je epidemija tinjala u Kini, ozbiljno se razmišljalo o odgovoru Republike Hrvatske u slučaju dolaska virusa na područje Europe. Stručnjaci okupljeni u stožeru bili su svjesni da je riječ o novom virusu nepredvidljivog ponašanja i novoj potencijalno opasnoj bolesti te su poduzeli su početne mjere koje su kasnije omogućile nadogradnju novim mjerama i uspješnu obranu pučanstva od virus te oporavak zdravstva.

Sprječavanje ulaska virusa na tlo Republike Hrvatske bilo je gotovo nemoguće ostvariti, pogotovo nakon izbijanja pandemije u susjednoj Italiji. Postojale su i specifične okolnosti koje su pomogle da se širenje virusa što više ograniči, kao što je to gustoća naseljenosti Republike Hrvatske, koja osim Zagreba, nije toliko gusto naseljena poput Italije i drugih zemalja. Zaključuje da su sveukupni rezultati nošenja s pandemijom takvi jer se ugrozi pristupilo na vrijeme i s adekvatnom pažnjom. Kako bi se širenje virusa što više ograničilo i suzbilo, donesene su mjere kojima je ograničeno kretanje građana (Hrvatski pravni centar 2020: 15).

Mjeru uvođenja e-propusnica između pojedinih županija pokazala se izrazito korisnom, a sve poduzete mjere bile su brižno balansirane i njihovo vrijeme donošenja bilo je adekvatno, a o tome najbolje govori nizak broj oboljelih i umrlih. Nadalje, mnogo je redovnih pregleda i specijalističkih postupaka u hrvatskom zdravstvenom sustavu otkazano zbog pandemije, ali nisu otkazani oni pregledi koji su bili urgentni i koji su zahtijevali hitno rješavanje. Nakon mjera reaktivacije zdravstvenog sustava radilo na tome da se novonastale liste čekanja provjere na adekvatan način, da se prepoznaju urgentna stanja i da se krenu rješavati zaostaci. Uvedene su dodatne smjene, rad vikendom te se sustav prilagodilo i organizacijski i kadrovski. Pokrenuta je i transplantacijska medicina koja je možda i najosjetljiviji dio sustava, ali su i tijekom pandemije odrađene dvije hitne transplantacije, što je dokaz da se ono što je bilo hitno se moglo i trebalo odraditi. Nove transplantacije, kao i svaki dolazak u zdravstvenu ustanovu odrađuje se pod novim epidemiološkim okvirom. Trenutno zdravstveni sustav funkcionira u “novom normalnom” iz razloga sigurnosti (Hrvatski pravni centar 2020: 17).

5. Politička uloga u pandemiji COVID-19

Prema Makusu (2020:12) u vrijeme krize povećano je oslanjanje javnosti na pouzdane izvore, na temelju čega vlade igraju bitnu ulogu u spječavanju i ublažavanju krize, a posebno u zdravstvenim krizama, kroz obraćanje javnosti. Zbog toga što se javnost oslanja na pouzdane informacije, važno je da politička elita tijekom krize prenosi jedinstvenu i jasnu poruku. Nakon što je u veljači 2020. godine Republika Hrvatska potvrdila svoj prvi slučaj zaraze koronavirusom i označila početak pandemije, zadatak u obraćanju javnosti preuzeli su članovi Nacionalnog stožera civilne zaštite Republike Hrvatske. U prvom valu pandemije Republici Hrvatskoj javnosti predstavio se „krizni stožer“ kojeg je činilo četvero ljudi koji su bili odgovorni za tijek i vođenje COVID-19 krize. Krizni stožer činili su Vili Beroš, ministar zdravstva, Davor Božinović, ministar unutarnjih poslova, Krunoslav Capak, ravnatelj HZJZ-a i Alemka Markotić, ravnateljica Klinike za infektivne bolesti „dr. Fran Mihaljević“.

Na samom početku pandemije, u razdoblju širenja straha i neizvjesnosti koju je donosila bolest uzrokovana koronavirusom, Nacionalni stožer civilne zaštite uživao je veliko povjerenje građana. U prvom valu pandemije stožer se javnosti obraćao svaki dan putem konferencija za medije. Ovaj format obraćanja postao je središnji izvor informacija o tijeku pandemije u zemlji, kao i o mjerama koje se provode da bi se suzbilo širenje zaraze. Prema rezultatima agencije za ispitivanje tržišta Promocije Plus iz lipnja 2020. godine, potvrđeno je da četvrtina ispitanika imala dosta povjerenja u krizni stožer, a najviše je bilo onih koji su tome tijelu dali veliko povjerenje (62 % ispitanika). Isto istraživanje provedeno je u drugom valu pandemije, u studenom 2020. godine, gdje je uočen pad povjerenja građana u rad kriznog stožera. Od ukupnog broja ispitanika njih 30 % potpuno je vjerovalo kriznom stožeru, dok 40 % ispitanika nije ili je u njega imalo vrlo malo povjerenja (Promocija plus 2020).

Prema Grbeši (2020:71) povoljna medijska zastupljenost čelnika kriznog stožera vjerovatno je potaknula ljude da vjeruju njihovim odlukama i pridržavaju se restriktivnih mjera koje su im prekinule slobodu kretanja i promijenile životne navike preko noći. Nadalje, čim su građani shvatili da su odluke kriznog stožera vođene politikom, a ne stručnom prosudbom, medijska slika prema njemu iz perspektive stanovništva se promijenila.

Prema istraživanju Cro Demoskopa i Crobarometra koje redovno objavljuje RTL i Nova TV te HRejting kojeg manje redovito objavljuje HRT mogao se pratiti rejting stranaka u vrijeme pandemije COVID-19. U ožujku 2020. godine mjesečno istraživanje koje je napravila agencija Cro Demoskop i analizirala Damira Gregoret, vidljivo je da je stranka SDP držala prednost pred HDZ-om te imala 29,3 % potpore. Vidljiv je i nastavak rasta potpore prema SDP-u, dok je HDZ bilježio blagi pad od 26,7% potpore ispitanika. Treća stranka Domovinski pokret, kojoj je potporu dalo 11,5 % ispitanika, bilježila je blagi rast u odnosu na istraživanje u veljači iste godine. Stranku Most izabralo je 4,8 % ispitanika, HSS 2,3 %, a Nezavisnu listu europarlamentarca Mislava Kolakušića svega 2 %. Među najpopularnijim političarima na vrhu ljestvice nalazio se Zoran Milanović kojeg je odabralo 19,4 % ispitanika. Andreja Plenkovića odabralo je 16,9 % ispitanika te je kontinuirano bilježio rast pozitivnog doživljaja. Miroslav Škoro bio je na trećem mjestu i također bilježio rast, ali je imao nešto niži rejting od njegove stranke (7,3 % ispitanika) (Dnevnik hr 2020).

Agencija za istraživanje Crobarometar je u travnju 2020. objavila istraživanje u kojem je vidljivo povećanje prednosti HDZ-a spram SDP-a te je dobio 27,9 % potpore ispitanika, dok je SDP pao na 23,2% potpore ispitanika. Birači HDZ-a su u najvećoj mjeri bili osobe iznad 60 godina, točnije njih 35 % te osobe s osnovnom školom, njih 40 %. Također, biračima u Slavoniji i Dalmaciji je HDZ bio prvi izbor sa oko 30 %. SDP svoje birače također ima među starijom populacijom, onom iznad 60 godina i tamo dobiva 30 %, među biračima s visokim obrazovanjem ih je 26 %, a na Sjeveru Republike Hrvatske imaju veliku potporu od 32 % te u Istri i Primorju s 29 %. Domovinski pokret bilježi pad s 10,5%, a stranka Most ima potporu od 5,1% (Dnevnik hr 2020).

Prema rezultatima istraživanja Cro Demoskopa za svibanj 2020. godine HDZ je bio na vrhu ljestvice rejtinga stranaka te ostvario prednost nad SDP-om. Domovinski pokret Miroslava Škore i dalje je bio na trećem mjestu. Da su se održali izbori u svibnju 2020. godine, HDZ bi bio relativni izborni pobjednik s izborom od 30,2 %. SDP je bio na drugom mjestu s izborom od 27,8 %. Na ljestvici rejtinga stranaka, nakon HDZ-a i SDP-a nalazio se Domovinski pokret Miroslava Škore s izborom od 10,1 %, slijedio ga je Most s 4 %, zatim HSS 2,7 %, IDS 1,9 %, HNS 1,6 %, a tri stranke dijelile su istu razinu potpore od 1,1%: Živi zid, Stranka Ivana Pernara i BM 365 (Dnevnik hr 2020).

U istom istraživanju premijer Andrej Plenković proglašen je najpozitivnijim je hrvatskim političarom s izborom od 20 %, na drugom mjestu je bio predsjednik Zoran Milanović s izborom od 18,6 %, dok je trećem mjestu bio ministar zdravstva Vili Beroš s 15,4 %. Miroslav Škoro je bio na četvrtom mjestu s 4,1 %, a iza njega Davor Bernardić s 1,6 %. Zbog pandemije COVID-19 i zagrebačkog potresa, na vrhu ljestvice najnegativnijih hrvatskih političara bio je Milan Bandić s 18,5%, slijedio ga premijer Andrej Plenković s 11,2% te Zoran Milanović s 9,6%

Dva mjeseca nakon parlamentarnih izbora na kojima je pobijedio HDZ, 2020. godine u jeku pandemije COVID-19 i potresa koji je pogodio grad Zagreb i okolicu, HDZ se u rujnu 2020. godine i dalje nalazio na vrhu ljestvice te je bio prvi izbor za trećinu ispitanika, odnosno njih 32,8 %. SDP je zbog biranja novog vodstva i promjena unutar stranke bio gotovo dvostruko niže od vladajuće stranke s 18,4 % ispitanika. Platforma Možemo je zauzela treću poziciju s 8,9 %, a odmah iza njih su bile dvije desne političke opcije Domovinski pokret s 7,8 % i Most s 7,6 %. Slijedio ih je Pametno s nešto iznad dva posto. Premijer Andrej Plenković i dalje je bio najpozitivniji političar s 24,4%, slijedio ga predsjednik Zoran Milanović 17,1% te na trećem mjestu Vili Beroš s 3,1% (RTL 2020).

U listopadu 2020. godine HDZ je i dalje držao veliku prednost nad SDP-om. Premda HDZ bilježi pad potpore s obzirom na prethodne mjesecima i dalje se nalazio na vrhu liste s izborom od 30,2 %, a SDP je bio na drugom mjestu s 18,8 %. Platforma Možemo i dalje je bila na trećem mjestu s 9 %, a Most nezavisnih lista na četvrtom mjestu s 8,4 %. Slijedio ga je Domovinski pokret s 8,2 %. Premijer Andrej Plenković i predsjednik Zoran Milanović nalazili su se na vrhu najpozitivnijih, ali i najnegativnijih političkih osoba u zemlji. Premijer Andrej Plenković je bio najpozitivniji hrvatski političar s izborom od 20,2 %, a na drugom mjestu Zoran Milanović s izborom od 14,6 %. Ministar Zdravko Marić nalazio se na trećem mjestu s izborom od 3,3 % te iza njega novoizabrani predsjednik SDP-a Peđa Grbin s 3 %. Predsjednik Zoran Milanović bio je na vrhu ljestvice najnegativnijeg hrvatskog političara s izborom od 19,7%, a odmah iza njega je Andrej Plenković s 19%. Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić bio je na trećem mjestu s izborom od 8,5%, a slijedio ga predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković s 3,3% (Promocija plus 2020.).

Prema istraživanju Cro Demoskopa i analizi Damire Gregoret, bilo je moguće iščitatu pojavu novih trendova stranaka i političara. HDZ je i dalje biralo 29,2 % građana te je zauzimao prvo mjesto, a iza njega nalazio se SDP koji je nastavio rasti s 20,5 %. Treće mjesto je zauzeo Most s 8,7 %, a iza njega je Domovinski pokret sa 7,9 % te platforma Možemo s rejtingom od 6,4 %. Najpozitivniji političar bio je premijer Andrej Plenković s 21,5 %, a iza njega predsjednik Zoran Milanović s 15,8 %. Na trećoj poziciji daleko od dvojice političara koji zauzimaju visoko prvo i drugo mjesto nalazio se Peđa Grbin s 3,3 %. Najnegativniji političar bio je Andrej Plenković koji je u tom trenutku pretekao predsjednika Zorana Milanovića. Dobio je 21,4 % glasova, a predsjednik Zoran Milanović 17,7 %. Rad Ureda hrvatskog predsjednika ocjenjen je s 2,90, rad Vlade s 2,56, a rad Hrvatskog sabora s 2,31. Optimizam građana je uvelike pao. Dok je u travnju, na vrhuncu prvog vala koronavirusa optimizam je bio rekordan, sada je 67,4 % građana smatralo hrvatska politika u svezi s pandemijom COVID-19 ide u pogrešnom smjeru (Promocija plus 2020).

Cro Demoskop napravio je istraživanje za siječanj 2021. godine koja je krenula vrlo loše. Potres u Sisačko-moslavačkoj županiji, Baniji, dijelovima Pokuplja i Pounja uzdrmao je vladajuću strukturu Republike Hrvatske. HDZ je i dalje bio na prvom mjestu rejting ljestvice s izborom od 28 %, a SDP na drugom s 19,6 %, međutim zabilježen je pad rejtinga obiju stranaka. Na trećoj poziciji bila je stranka Možemo s izborom od 8,4 % koju je slijedio Most s izborom od 7,4 %. Premijer Andrej Plenković i predsjednik Zoran Milanović i dalje su bili na vrhu najpozitivnijih, ali i najnegativnijih političkih osoba u Republici Hrvatskoj. Premijer Andrej Plenković bio je najpozitivniji hrvatski političar s izborom od 20,9 %, a na drugom mjestu predsjednik Zoran Milanović s izborom od 17,3 %. Na vrhu ljestice najnegativnijih bio je premijer Andrej Plenković s izborom 19 %, a pratio ga je predsjednik Zoran Milanović s 11,6 % (Promocija plus 2021).

Smjer kretanja zemlje i ocjena rada izvršne i zakonodavne vlasti za siječanj 2021. godine također je predstavljena u istraživanju. Dok je ugroza u ožujku 2020. godine izazvala veliku podršku aktivnosti izvršne vlasti i politike općenito, način reakcije vlasti na katastrofalni potres u Baniji, dijelovima Pokuplja i Pounja, nije imao isti učinak na javnost. Smjer kretanja zemlje (označava svojevrsni indikator društvenog optimizma) početkom siječnja 2021. godine iznosio je 20,7 %, u odnosu na 21,3 % u studenom 2020. godine i rekordnih 51,2 % u prvom mjerenju nakon prvog

„zatvaranja“ države uzrokovanim koronavirusom. Udio ispitanika koji smatra da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru iznosio je 69,3 %. Udio društvenih optimističara među glasačima HDZ-a iznosio je 62,3 %, dok je među glasačima oporbenih stranaka taj udio bio znatno niži (stranka Možemo 14 %, SDP 12 %, Domovinski pokret Miroslava Škore 11, 8%, Most 9,7 %) (Promocija plus 2021).

U veljači 2021. godine situacija se nije značajno promijenila. Prema rezultatima istraživanja, HDZ je i dalje bio izborni pobjednik sa znatnom prednošću nad SDP-om. Početkom veljače HDZ je ostvario 27,7 %, SDP se nalazi na drugom mjestu s 19,99 %, a na trećem mjestu bila je stranka Možemo s izborom od 8,3 %. Stranka Most zauzela je četvrto mjesto s podrškom od 7,3 %, a iza nje nalazio se Domovinski pokret s izborom od 7,2 %. Premijer Andrej Plenković je i dalje glasio za najpozitivnijeg političara s izborom od 19,8 %, a slijedio ga je predsjednik Zoran Milanović s izborom od 17,1 %. Na vrhu ljestvice najnegativnijih hrvatskih političara bio je hrvatski premijer Andrej Plenković s izborom od 22,3 %, a iza njega predsjednik Zoran Milanović s izborom od 8,9 %. Smjer kretanja zemlje (kao svojevrsni indikator društvenog optimizma) početkom veljače podupiralo 20,1% građana. Udio ispitanika koji je smatrao da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru iznosio je 67,4 %. Može zaključiti da se indikator društvenog optimizma nije nešto posebno promijenio, čak naprotiv, veći broj ljudi smatrao je da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru nego što su to smatrali u siječnju 2021. godine (Promocija plus 2021).

Tijekom 2021. godine HDZ je imao značajnu podršku bez obzira na situaciju u zemlji, što dokazuju i rezultati iz mjeseca rujna u 2021. godini. Stranka koju su stranke imale tijekom ljetnih mjeseci nije donijela prevelike političke promijene niti pretjerana promicanja na Republici Hrvatskoj političkoj karti. HDZ je i dalje vodeća politička stranka s velikom prednošću u odnosu na druge stranke u i Republici Hrvatskoj. Nalazio se na vrhu ljestvice s 27,3 %, dok je SDP bio na drugom mjestu s izborom od 17,9 %. Platforma Možemo je nastavila s tendencijom rasta te se približila SDP-u s izborom od 17,2 %. Stranka Most zauzela je četvrto mjesto i potisnula stranku Domovinski pokret te bilježi podršku od 7,7 %, dok je Domovinski pokret ostvario izbor od 3,8 % (Promocija plus 2021).

Na mjestu najpozitivnijih i najnegativnijih političkih osoba u Republici Hrvatskoj i dalje su se nalazili predsjednik Zoran Milanović i premijer Andrej Plenković. Predsjednik Zoran Milanović je u rujnu 2021. godine odabran za najpozitivnijeg hrvatskog političara s izborom od 18,7%, slijedio ga je premijer Andrej Plenković s izborom od 16,4%. Na trećem mjestu bio je novoizabrani zagrebački gradonačelnik Tomislav Tomašević. Na vrhu ljestvice nanegativnijeg hrvatskog političara bio je premijer Andrej Plenković s izborom od 24,2%, a na drugom mjestu predsjednik Zoran Milanović s izborom od 14,1%. Na trećem mjestu nalazio se Miroslav Škoro na čelu Domovinskog pokreta s izborom od 6,4% (Promocija plus 2021).

Anketa je prikupljena netom nakon turističke sezone koja je ostvarila pozitivne rezultate u okolnostima pandemije bolesti COVID-19. Tako je smjer kretanja zemlje kao svojevrsni indikator društvenog optimizma podupiralo 23,0 % hrvatskih građana, što bilježi lagani rast s obzirom na srpanj kada je iznosio 22,4%. Udio ispitanika koji je smatra da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru iznosio je 61,6 %, što označava lagani pad s obzirom na srpanj 2021. godine kada je iznosio 62,6 % (Promocija plus 2021).

Prema istraživanju Crobarometra za studeni 2021. godine, HDZ je i dalje bio najpopularnija stranka s potporom od 29,5 %, bez obzira na političke afere koje su se događale. SDP je ostvario 13,2 % glasova, a stranka Možemo bila je treći izbor s potporom od 10,3 %. Većina građana podupirala je rad Vlade, njih 61 %, a samo 30 % odobravala. Indikator društvenog optimizma je znatno pao u studenom 2021. godine te je 75 % građana smatralo da idemo u pogrešnom smjeru, što je ujedno i najlošiji rezultat u godini. Samo 17 % građana bilo je optimistično. Predsjednik Zoran Milanović je u studenom ostvario pad potpore: čak 49 % građana nije podupiralo njegov rad, a 43 % je podupiralo. Iako gubi potporu rada, predsjednik Zoran Milanović je i dalje bio najpopularniji političar s 49 % glasova. O premijeru Andreju Plenkoviću 38 % građana imalo je pozitivan stav, a negativan dojam ostavio je na 55 % građana. Najveći problemi građana u studenom 2021. godine bila je gospodarska situacija (19 %), na drugom mjestu je COVID-19 pandemija (17 %), na trećem mjestu nezaposlenost (16 %), a zatim korupcija (11 %) te siromaštvo (8 %) (Dnevnik.hr 2021).

U siječnju 2022. godine Cro Demoskop je napravio istraživanje koje je dalo približno slične rezultate kao i prethodnih mjeseci. Prvi izbor u odabiru stranaka i dalje je bio HDZ s ostvarenih

26 %, a SDP je bio na drugom mjestu s ostvarenih 17 %. Na trećem se mjestu nalazila stranka Možemo koja je ostvarila 13,3 %. Stranka Most zauzela je četvrto mjestu na ljestvici s ostvarenih 12,4 %. Najpozitivniji političar bio je hrvatski predsjednik Zoran Milanović s ostvarenih 20,2 %, a na drugom mjestu je premijer Andrej Plenković s 15 %. Pratio ga je Tomislav Tomašević sa 7 %. Najnegativniji političar bio je premijer Andrej Plenković kojemu negativni trend raste i ostvario je 28,6 %, dok je predsjednik Milanović ostvario 18,7 %. Građani su ocjenili rad Ureda predsjednika sa ocjenom 2,95, Vladi i Hrvatskom saboru dodijelili su ocjenu 2,32, a Hrvatskom saboru 2,12. Ocjena kretanja države bilježila je najlošije rezultate u zadnjih godinu dana, odnosno tek 17,8 % građana je smatralo da Republika Hrvatska ide u dobrom smjeru, a 74 % da ide u pogrešnom smjeru (RTL 2022).

U ožujku 2022. godine Republiku Hrvatsku i svijet je iznenadio početak sukoba na europskom teritoriju i sve domaće teme i događaji stavljeni su u drugi plan. Agresija Rusije na Ukrajinu učinila je brojne promjene u političkom, ekonomskom i gospodarstvenom okruženju. U Republici Republici Hrvatskoj se politička situacija nije posebno mijenjala. HDZ je i dalje bio relativni pobjednik jer ukoliko bi se održali izbori u ožujku, na vrhu je ljestvice stranaka s izborom od 25,2 %. Na drugom mjestu bio je SDP sa 17 %, a na trećem mjestu je platforma Možemo s 12,5 % glasova. Predsjednik Zoran Milanović je i u ožujku 2022. proglašen najpozitivnijim političarom te se nalazio na vrhu ljestvice s izborom od 23 %. Na drugom mjestu bio je premijer Andrej Plenković s izborom od 16,1 %. Zagrebački gradonačelnik Tomislav Tomašević zadržao je poziciju trećeg mjesta s izborom od 4,9 %. Na ljestvici najnegativnijih hrvatskih političara prvo mjesto je zauzeo premijer Andrej Plenković s izborom od 28,5 %, a iza njega na drugom mjestu bio je predsjednik Zoran Milanović s izborom od 19,5 %.

Europska i sigurnosna kriza izazvana ruskom agresijom na Ukrajinu potaknula je društvenu svijest prema žrtvama i osudu nad agresorima koji su pokrenuli najveći rat na europskom kontinentu od Drugog svjetskog rata. Sve to je ostavilo učinak na doživljaj smjera kretanja zemlje, odnosno indikator društvenog optimizma, kojeg početkom ožujka 2022. godine podupire 22,1 % građana. Udio ispitanika koji smatra da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru bio je 67,1 %. Hrvatski sabor je za svoje djelovanje dobio ocjenu 2,26, Vlada predvođena premijerom Andrejem Plenkovićem ocjenu 2,34, a predsjednik Zoran Milanović ocjenu 3,03 (Promocija plus 2022).

U travnju 2022. godine Cro Demoskop je napravio istraživanje koje daje rezultate slične prethodnim mjesecima. HDZ je i dalje bio na prvom mjestu ljestvice rejtinga stranaka s izborom od 25,4 %. Na drugom mjestu bio je SDP sa 17,1 %, a iza njih je platforma Možemo koja bilježi porast i potporu od 12,8 %. Predsjednik Zoran Milanović nalazio se na prvom mjestu najpozitivnijeg hrvatskog političara s izborom od 22 %. Najveći rast u svojoj karijeri predsjednika bilježi u listopadu 2021. godine s izborom od 23,7 %, a najniži u kolovozu 2020. godine s 11,3%. Na drugom mjestu nalazio se premijer Plenković s izborom od 15,5 %. Zagrebački gradonačelnik Tomislav Tomašević zadržao je treću poziciju s izborom od 5,5 %.

Na ljestvici najnegativnijih hrvatskih političara na samom vrhu nalazio se premijer Andrej Plenković s izborom od 27,7 %, a iza njega na drugom mjestu predsjednik Zoran Milanović s izborom od 17,9 %. Smjer kretanja zemlje kao indikator društvenog optimizma početkom travnja 2022. godine podupiralo je 18,6 % građana, a udio ispitanika koji je smatrao da Republika Hrvatska ide u pogrešnom smjeru iznosio je 67,6 %. Hrvatski predsjednik Zoran Milanović je za svoj rad od hrvatskih građana dobio ocjenu 3,00, Hrvatski sabor 2,23, a Vlada je dobila ocjenu 2,31.

Pred kraj same pandemije, ublažavanja mjera i početka turističke sezone teme koje su zaokupile hrvatske građane, okolnosti su se uvelike promijenile. Ruska agresija na Ukrajinu i svi prateći događaji postali su najvažnija tema za hrvatske građane, koju je pratilo 56 % ispitanika. Ova tema svrgnula je s vrha ljestvice praćenih aktualnih događaja, kao što su pandemija COVID-19, inflacija, sukob predsjednika i premijera, ostavke ministara ili istrage protiv ministara. Na drugom mjestu bio je rast cijena goriva i robe široke potrošnje, a na trećem mjestu pad bespilotne letjelice u Zagrebu i prepirke oko njezina karaktera, podrijetla i opreme.

6. Empirijsko istraživanje o imidžu političkih stranaka u pandemiji COVID-19

6.1. Predmet i cilj istraživanja

Predmet istraživanja su stavovi hrvatskog stanovništva o imidžu političkih stranaka HDZ-a i SDP-a u pandemiji COVID-19. **Cilj** istraživanja je otkriti stavove hrvatskog stanovništva o imidžu političkih stranki HDZ-a i SDP-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. U svrhu ostvarivanja cilja postavljena su tri pomoćna cilja:

- *Prvi pomoćni cilj* je otkriti stavove ispitanika o informiranost, znanju i sudjelovanju u hrvatskoj politici.
- *Drugi pomoćni cilj* je istražiti djelovanje HDZ-a i SDP-a u pandemiji COVID-19.
- *Treći pomoćni cilj* je opisati stavove ispitanika o tome što bi promijenili u djelovanju HDZ-a i SDP-a za vrijeme COVID-19 pandemije.

6.2. Hipoteze istraživanja

Iz predmeta, cilja i pomoćnih ciljeva proizlaze tri istraživačke hipoteze:

- Prva hipoteza (H1) glasi: *Građani Republike Hrvatske su informirani o političkim zbivanjima i aktivno sudjeluju u glasanju i odabiru političkih kandidata.*
- Druga hipoteza (H2) glasi: *U vrijeme pandemije COVID-19 Vlada Republike Hrvatske pravovremeno je reagirala na negativne posljedice pandemije u gospodarstvu, školstvu, zdravstvu, znanosti, kulturi i radila je u cilju zaštite svojih građana.*
- Treća hipoteza (H3) glasi: *Oporbena stranka SDP reagirala je i štitila građane od loše koordiniranih odluka vladajuće stranke i time utjecala na promjene u odlukama.*

6.3. Metodologija istraživanja i uzorak

Empirijsko istraživanje o imidžu političkih stranki HDZ-a i SDP-a u Republici Hrvatskoj za vrijeme bolesti COVID-19 provedeno je putem anketnog upitnika. Elementi predmeta istraživanja pronađeni su u znanstvenoj i stručnoj literaturi, internetskim izvorima i statističkim skupovima podataka o učincima pandemije COVID-19 na različite čimbenike hrvatskog društva. Istraživanje je provedeno na području Republike Hrvatske, pretežito grada Zagreba i okolnih mjesta s naglaskom na to da je provedeno *online*, stoga je bilo lakše proširiti istraživanje na sva područja Republike Hrvatske. Distribucija anketnog upitnika provedena je elektroničkim putem, putem elektroničke pošte, društvenih mreža i alata za slanje poruka na društvenim mrežama. Istraživanje je provedeno u razdoblju od lipnja do srpnja 2022. godine. U ovom slučaju radilo se o namjernom prigodnom uzorku s ciljem da se zahvati što veći broj ispitanika različitih demografskih karakteristika. Uzorak čini 302 ispitanika (n=302). U tablici 1 prikazan je uzorak ispitanika prema demografskoj strukturi.

Spol							
M			Ž				
122 40,4 %			180 56,9 %				
Dobna skupina							
18-31		32-45		46-59		Više od 60	
117 38,7 %		60 19,9 %		86 28,5 %		39 12,9 %	
Najviše završeni stupaj obrazovanja							
OŠ	SSS	VŠS	VSS	Mag.	Dr.		
3 1 %	107 35,4 %	50 16,6 %	119 39,4 %	19 6,3 %	4 1,3 %		

Tablica 1 Demografska struktura ispitanika

Izvor: istraživanje autorice

Od ukupno 302 ispitanika, njih 59,6 % je ženskih, što čini 180 ispitanika, a muških ispitanika je 40,4 %, što čini 122 ispitanika. Što s tiče dobi ispitanika, nužno je bilo da su svi ispitanici punoljetni građani koji mogu glasati i sudjelovati na izborima vlasti u Republici Hrvatskoj. S obzirom na dob, najveći broj čine ispitanici u dobi od 18 do 31 godinu, i to njih 117, odnosno

38,7 %, dok najmanji broj čine ispitanici koji imaju više od 60 godina, i to njih 39, odnosno 12,9 %. S obzirom na najviše završeni stupanj obrazovanja, najveći broj čine ispitanici koji imaju visoku stručnu spremu, i to njih 119, odnosno 39,4 %, dok najmanji broj čine ispitanici čiji najviše završeni obrazovni stupanj je osnovnoškolsko obrazovanje (3 ispitanika; 1 %). Iz istraživačkog uzorka možemo zaključiti da u istraživanju prevladavaju žene, mlađi ispitanici u dobi od 18 do 31 godinu, stariji ispitanici u dobi od 46 do 59 godina te visokoobrazovani ispitanici.

6.4. Mjerni instrument

Anketni upitnik se sastoji od ukupno 20 pitanja. Od toga je 18 pitanja zatvorenog tipa, dok su dva pitanja otvorenog tipa. Anketna pitanja mogu se podijeliti u četiri skupine. Prva skupina pitanja čine demografsku strukturu ispitanika, i to spol, dobnu skupinu i najviše završeni stupanj obrazovanja. To su pitanja u kojima su ispitanici odabirali jedan od ponuđenih odgovora s obzirom na demografsku skupinu kojoj pripadaju.

Druga skupina pitanja su pitanja vezana uz stavove i mišljenja ispitanika o informiranosti i znanju o politici u Republici Hrvatskoj te sudjelovanju na izborima. Njima je ostvaren prvi pomoćni cilj te. Pitanja su strukturirana prema Likertovoj mjernoj ljestvici za razinu učestalosti od 1 (nikad) do 5 (vrlo često).

Treću skupinu pitanja čine pitanja vezana uz stavove i mišljenja ispitanika o djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji COVID-19. Njima je ostvaren drugi pomoćni cilj istraživanja. Također su strukturirana prema Likertovoj mjernoj ljestvici za razinu slaganja s tvrdnjom od 1 (u potpunosti se slažem) do 5 (u potpunosti se ne slažem).

Posljednja skupina pitanja su pitanja otvorenog tipa u kojima su ispitanici slobodno izrazili svoja mišljenja i stavove o onome što bi promijenili u djelovanju HDZ-a, odnosno u djelovanju SDP-a u pandemiji. Prikupljanjem i analizom stavova ispitanika o djelovanju SDP-a u pandemiji ostvaren je treći pomoćni cilj istraživanja.

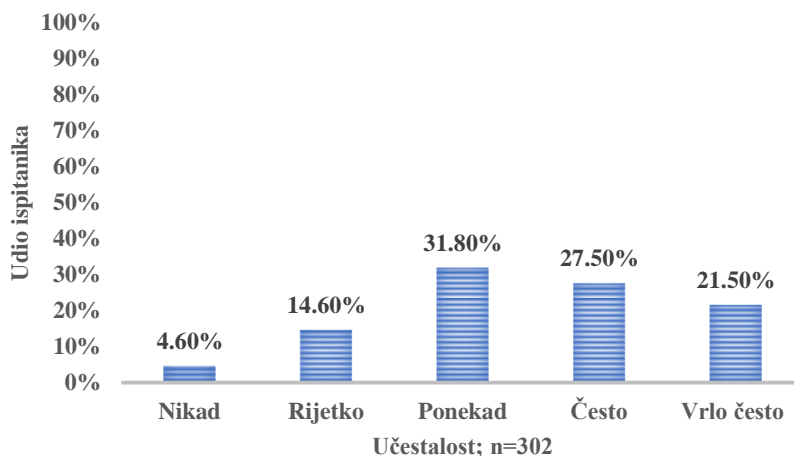
Podaci prikupljeni anketiranjem analizirani su uz pomoć Microsoft Excel-a. Nad odgovorima ispitanika je provedena deskriptivna statistička analiza te su odgovori interpretirani grafički, tablično i tekstualno.

6.5. Interpretacija rezultata istraživanja

Nakon prikupljanja podataka napravljena je analiza odgovora ispitanika te je prikazana interpretacija rezultata. Interpretacija rezultata može se podijeliti na tri dijela, s obzirom na skupinu pitanja koja su vezana uz određeni pomoćni istraživački cilj.

6.5.1. Informiranje, znanje i sudjelovanje u politici Republike Hrvatske

U svrhu realizacije prvog pomoćnog cilja istraživanja, u anketni upitni uvrštena su pitanja o informiranosti i znanju te sudjelovanju građana u politici Republike Hrvatske. Podaci prikupljeni istraživanjem govore da su hrvatski građani uvelike informirani o politici u Republici Hrvatskoj te da aktivno sudjeluju na izborima. Na grafikonu 1 prikazani su stavovi ispitanika o informiranju o politici u Republici Hrvatskoj.

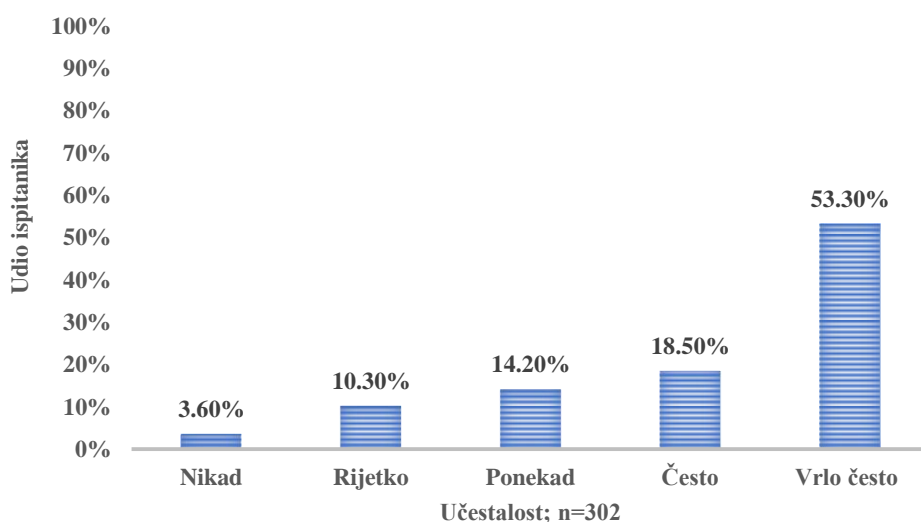
Grafikon 1 Informiranje o politici u Republici Hrvatskoj

Izvor: Istraživanje autorice

Na ovo pitanje odgovorilo je 302 ispitanika. O politici u Republici Hrvatskoj nikad se ne informira 4,60 % ispitanika, odnosno 14 ispitanika. Rijetko se informira 14,60% ispitanika, što je 44 ispitanika, ponekad se informira 31,80% ispitanika, što čini 96 ispitanika, često se informira 27,50% ispitanika, 83 njih, dok se 21,50 %, odnosno njih 65 informira vrlo često. Možemo zaključiti da iako se najviše ispitanika ponekad informira, ipak je puno veći broj onih koji se često ili vrlo često informiraju od onih koji se ne informiraju ili se vrlo rijetko informiraju.

Rezultati upućuju na to da su građani informirani o stanju na Republici Hrvatskoj političkoj sceni te da posjeduju znanja i zaključke kako bi mogli nastaviti ovo istraživanje, a i sudjelovati u nekim daljnim istraživanjima ovoga ili sličnog tipa. Promatrajući strukturu ispitanika prema spolu, muški ispitanici koji se informiraju o politici u Republici Hrvatskoj čine 43,36%, a ženskih ispitanika koji se informiraju o politici čini 56,64%. S obzirom da je nešto manje ispitanika muškog spola u ovom istraživanju i dalje ih se manje informira o politici u Republici Hrvatskoj. Može se zaključiti da su žene ipak informiranije o politici.

Na grafikonu 2 prikazani su stavovi ispitanika o sudjelovanju na izborima. To uključuje sudjelovanje na parlamentarnim, predsjedničkim, gradskih, lokalnim i drugim vrstama izbora.

Grafikon 2 Sudjelovanje na izborima (parlamentarnim, predsjedničkim, gradskim i dr.)

Izvor: Istraživanje autorice

Nikada ne sudjeluje na izborima 3,60% ispitanika, odnosno njih 11. Rijetko sudjeluje na izborima 10,3 % ispitanika, odnosno njih 31, dok ponekad sudjeluje njih 14,20 %, odnosno njih 43. Često sudjeluje na izborima 18,50 % ispitanika, a vrlo često 53,30 % ispitanika, odnosno njih 161, što je ujedno i najveći broj odgovora na ovo pitanje.

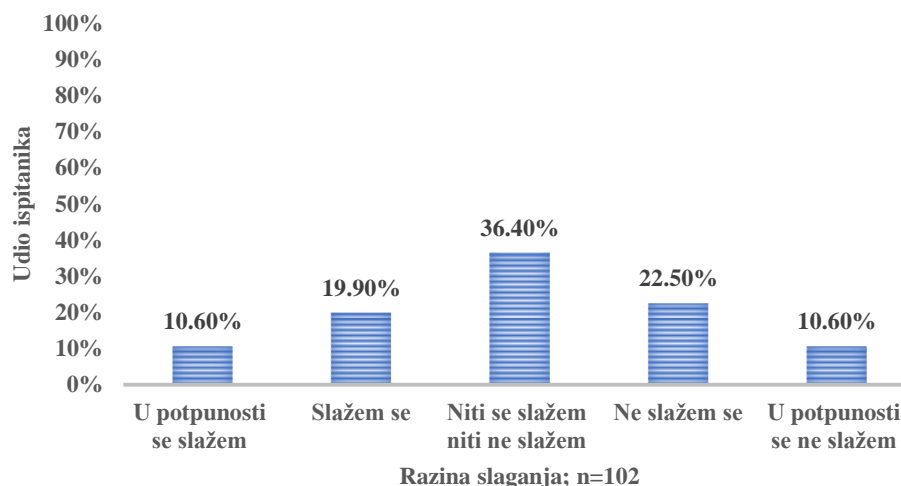
Iz analize odgovora ispitanika možemo zaključiti da ispitanici u većem broju sudjeluju u glasanju na izborima te se s time i poklapa tvrdnja da se informiraju o politici. Informiranost o politici ključan je preduvjet donošenja odluka prilikom izlaženja na izbore, stoga rezultati ispitanika nisu iznenađujući.

U sljedećem pitanju ispitan je interes građana za politiku i politička zbivanja u Republici Hrvatskoj. Prema rezultatima istraživanja, 174 ispitanika, odnosno njih 57,6 % izjasnili su svoj interes za politiku i politička zbivanja u Republici Hrvatskoj, dok njih 29,4 %, odnosno 119 ispitanika, nema interes za politiku politička zbivanja. Značajno manji broj ispitanika, odnosno njih 9 ili svega 3 % na ovo pitanje je ostalo suzdržano i odgovorilo odgovorom „Ne znam“.

6.5.2. Djelovanje HDZ-a i SDP-a u COVID-19 pandemiji

U svrhu realizacije drugog pomoćnog cilja formirana su pitanja o djelovanju HDZ-a i SDP-a u COVID-19 pandemiji. Pitanja se odnose na pravodobnost odluka hrvatske Vlade, stavove građana o potpunom zatvaranju u vrijeme pandemije, stavove o kampanji “Cijepi se” hrvatske Vlade, pitanja o COVID-19 mjerama (adekvatnost, pravovremenost, strogoća, ukidanje, *online* nastava i dr.) te ocjenjivanju vladavine HDZ-a, odnosno oporbene stranke SDP-a.

Grafikon 3 prikazuje stavove ispitanika o pravodobnosti odluka hrvatske Vlade u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

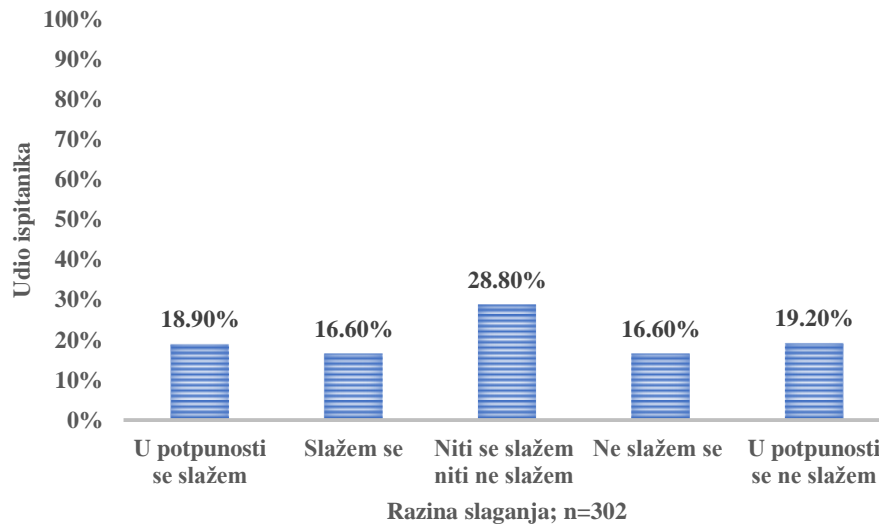
Grafikon 3 Pravodobnost odluka hrvatske Vlade u vrijeme pandemije bolesti COVID-19

Izvor: Istraživanje autorice

Na pitanje o pravodobnosti hrvatske Vlade u odlukama koje su donešene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 odgovorilo je 302 ispitanika. U potpunosti se slaže s tom izjavom njih 10,60 %, odnosno 32 ispitanika. S izjavom se slaže 19,90 % ispitanika, njih 60, a niti se slaže niti ne slaže njih 36,4% ispitanika, 110 ispitanika. To je ujedno i najviše odgovora na ovo pitanje. Ne slaže se s tom izjavom 22,5 % ispitanika, njih 68, a u potpunosti se ne slaže 10,60 % ispitanika, odnosno njih 32.

Iz rezultata možemo zaključiti da prevladavaju odgovori *Niti se slažem niti se ne slažem*, odnosno ispitanici nisu sigurni ni u jedno ni u drugo, ali zato se više ispitanika ne slaže s tom izjavom nego što ih se slaže. Dvije suprotnosti da se u potpunosti slažu ili u potpunosti ne slažu imaju jednak broj odgovora.

Na grafikonu 4 prikazani su stavovi ispitanika o tvrdnji da je odluka o potpunom zatvaranju (tzv. Lockdown) bila potrebna.

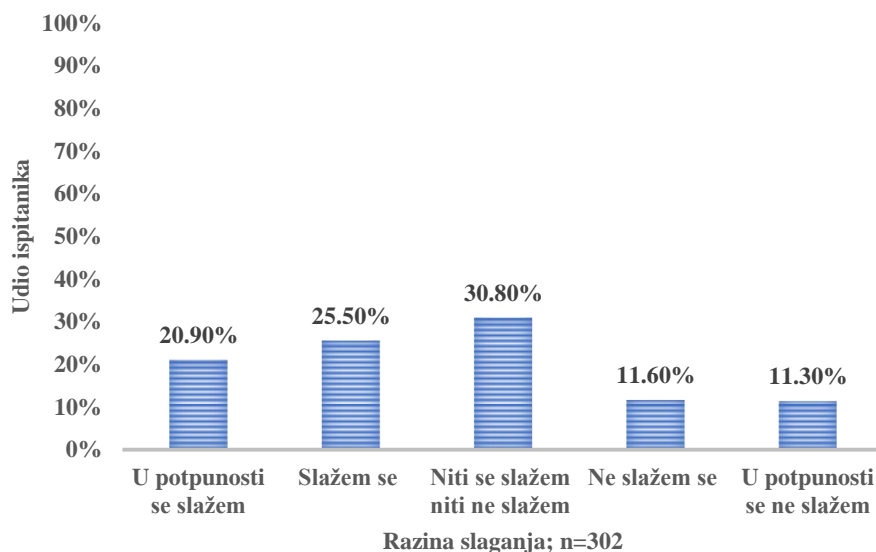

Grafikon 4 Potrebnost odluke o potpunom zatvaranju (tzv. *Lockdown-u*)

Izvor: Istraživanje autorice

Iz prikazanog možemo vidjeti da se 18,90 % ili njih 57 ispitanika u potpunosti slaže s tom dok se s tom odlukom slaže 16,60 % ispitanika. Niti se slaže niti ne slaže njih 28,80 % ispitanika, odnosno njih 87, što je ujedno i najviše odgovora na ovu tvrdnju. Iz toga se može zaključiti da ispitanici nisu sigurni da li je ta odluka potrebna ili nije potrebna. S odlukom se istim ne slaže 16,60 % ispitanika, odnosno njih 50, a u potpunosti se ne slaže 19,20 % ispitanika, odnosno njih 58. Prema tome, malo je više nego onih koji se u potpunosti ne slažu s tom odlukom od onih koji se u potpunosti slažu. Možemo zaključiti da se ispitanici uglavnom niti slažu niti ne slažu s tom odlukom, a razlog tomu je vjerojatno manjak saznanja o učinkovitosti odluke o potpunom zatvaranju za vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

U sljedećem pitanju ispitan je učinak kampanje „Cijepi se“ koju je pokrenula hrvatska Vlada. Na grafikonu 5 prikazani su stavovi ispitanika na navedenu tvrdnju.

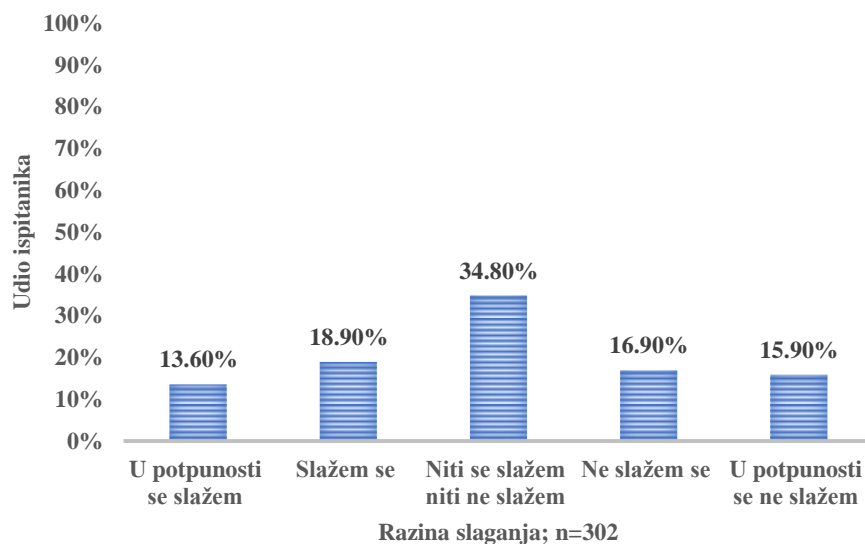
Grafikon 5 Pozitivan učinak kampanje “Cijepi se” hrvatske Vlade

Izvor: Istraživanje autorice

S tvrdnjom da je kampanja „Cijepi se“ postigla dobar učinak u potpunosti se slaže 20,9 % ispitanika, odnosno njih 63. S tvrdnjom se slaže 25,5 % ispitanika, odnosno njih 77, a niti se slaže niti ne slaže 30,8 % ispitanika, odnosno njih 93. Nadalje, s tvrdnjom se na slaže 11,6 % ispitanika, njih 35, a u potpunosti se ne slaže 11,3 % ispitanika, odnosno njih 34.

Iz navedenog možemo zaključiti da najveći broj ispitanika nije siguran, odnosno ne može se odlučiti slažu li se ili ne slažu s tvrdnjom da je kampanja „Cijepi se“ postigla dobar učinak s obzirom na to da se velik broj ljudi cijepio, čime se smanjilo širenje bolesti COVID-19. Ipak, nešto više ispitanika se slaže s tvrdnjom od ispitanika koji se ne slažu s tvrdnjom. Zaključno je da ispitanici nisu sigurni u učinak kampanje, ali ipak ih se više slaže da je kampanja „Cijepi se“ imala pozitivan učinak.

Na grafikonu 6 prikazani su odgovori ispitanika na tvrdnju o adekvatnosti mjere hrvatske Vlade u pandemiji u svrhu očuvanja gospodarstva.

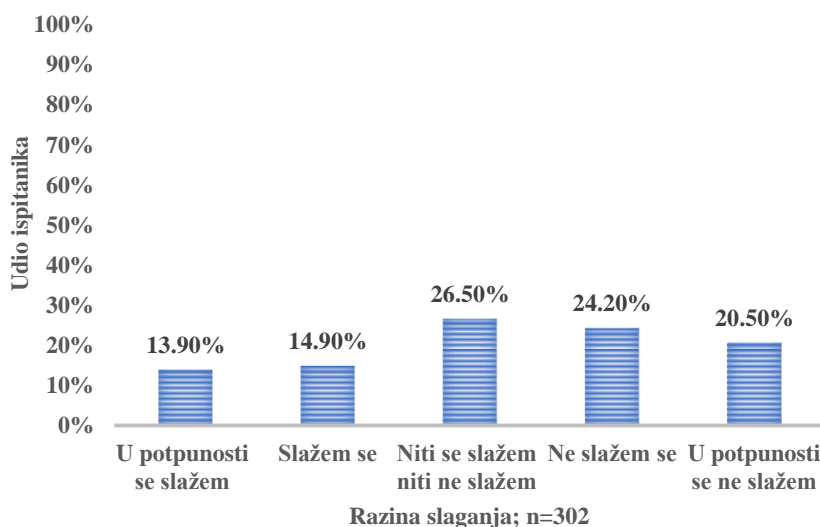
Grafikon 6 Adekvatnost mjera hrvatske Vlade u pandemiji u svrhu očuvanja gospodarstva

Izvor: Istraživanje autorice

Mjere, kao što su zatvaranje gospodarstva i poslovnih objekata, potpuno zatvaranje gradova i županija, izoliranje otoka i ostale, izravno su utjecale na sve gospodarske pokazatelje, na rad i prihod gospodarstvenika kojima je otežan prijevoz robe i dobara do potrošača, kao i izvoz i uvoz dobara i usluga. S tom tvrdnjom u potpunosti se slaže 13,6 % ispitanika, odnosno njih 41, a slaže se 18,9 % ispitanika, odnosno njih 57. S navedenom tvrdnjom se niti se slaže niti se ne slaže 34,80 % ispitanika, odnosno njih 105, što je ujedno i najviše odgovora na ovu tvrdnju. S tvrdnjom se ne slaže 16,9 % ispitanika, dok se u potpunosti ne slaže 15,9 % ispitanika, odnosno njih 48.

Iz navedenog je vidljivo da su ispitanici u najvećoj mjeri suzdržani, odnosno nisu sigurni oko tvrdnje da je hrvatska Vlada donosila adekvatne mjere za očuvanje gospodarstva. Osim toga, više je ispitanika koji se u potpunosti ne slažu s navedenom tvrdnjom od onih koji se u potpunosti slažu s istim. Možemo zaključiti da ispitanici nisu u potpunosti sigurni, a niti zadovoljni adekvatnošću i svrhovitostu mjera hrvatske Vlade koje su donese u pandemiji, a u svezi s očuvanjem hrvatskog gospodarstva.

U sljedećem pitanju ispitani su stavovi ispitanika o online nastavu u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Na grafikonu 7 prikazani su odgovori ispitanika.

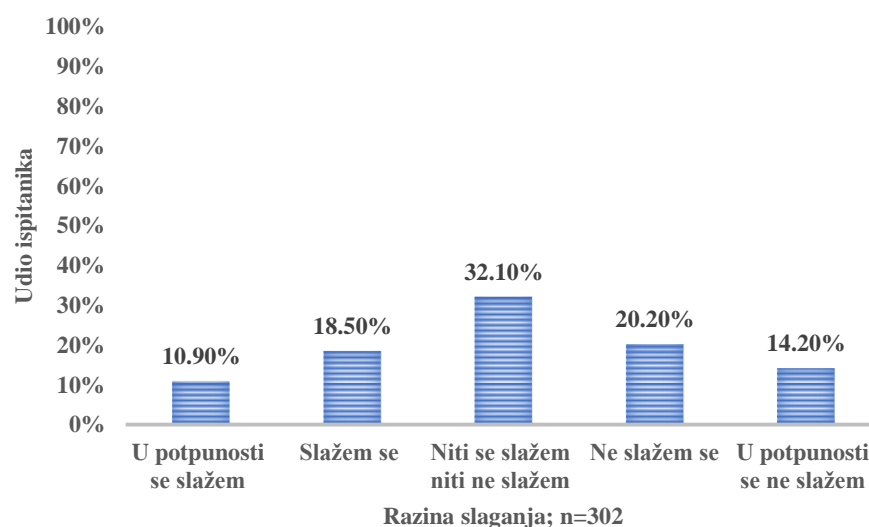
Grafikon 7 Odluka o prijelazu na *online* nastavu u pandemiji je dobra odluka hrvatske Vlade i NSCZ-a

Izvor: Istraživanje autorice

Na grafikonu su prikazani odgovori ispitanika na tvrdnju da je odluka o prijelazu na *online* nastavu dobra odluka hrvatske Vlade i Nacionalnog Stožera civilne zaštite. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 13,90 % ispitanika, odnosno njih 43, a slaže se 14,90 %, odnosno 45 ispitanika. S tvrdnjom da je odluka o prijelazu na online nastavu dobra odluka hrvatske Vlade i Nacionalnog stožera civilne zaštite niti se slaže, niti se ne slaže 26,5 % ispitanika, odnosno njih 80. Nadalje, s tvrdnjom da je odluka o prijelazu na online nastavu dobra odluka hrvatske Vlade i Nacionalnog stožera civilne zaštite ne slaže se 24,2 % ispitanika, odnosno njih 73, dok se 20,5 % ispitanika u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom.

Iz analize odgovora vidljivo je da među ispitanicima prevladavaju ispitanici koji se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom, iz čega se može zaključiti da nisu sigurni da li je prijelaz na *online* nastavu za vrijeme pandemije bila dobra odluka. Zatim slijede i prevladavaju ispitanici koji se ne slažu s tvrdnjom da je odluka o prijelazu na online nastavu dobra odluka hrvatske Vlade i Nacionalnog stožera civilne zaštite, a značajno manje ispitanika se slaže s navedenom

tvrdnjom. Prema tome, možemo zaključiti da su ispitanici uglavnom suzdržani oko toga te da se ne slažu s tvrdnjom.

Grafikon 8 Hrvatska Vlada je na vrijeme reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19

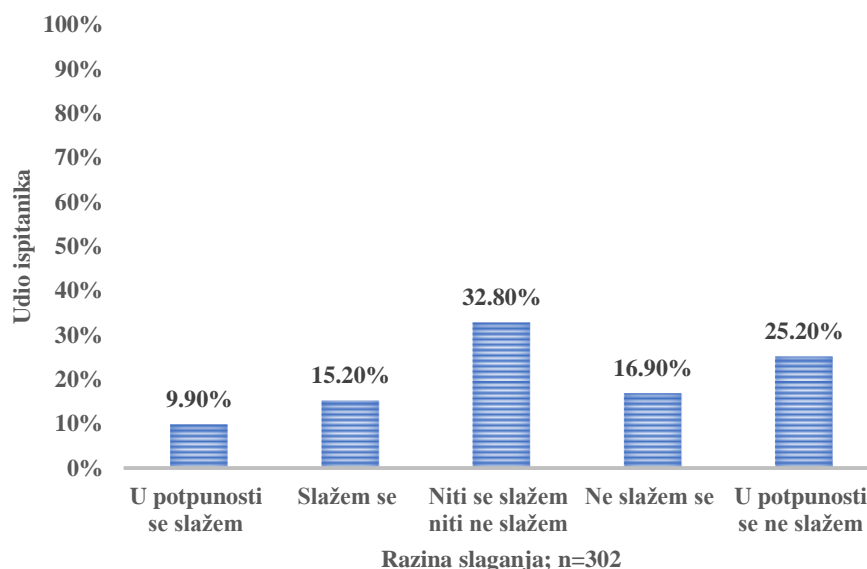
Izvor: Istraživanje autorice

Grafikon 12 prikazuje odgovore na tvrdnju da je hrvatska Vlada na vrijeme reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19. S tom se tvrdnjom u potpunosti slaže 10,9 % ispitanika, odnosno njih 33 ispitanika. S tvrdnjom se slaže 18,5 %, odnosno njih 56, dok se njih 32,1 % niti se slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom. S tvrdnjom da je hrvatska Vlada na vrijeme reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19 se ne slaže 20,2 % ispitanika, odnosno 61 ispitanik, dok se u potpunosti ne slaže 14,2 % ispitanika.

Prema rezultatima najviše je ispitanika koji se niti slažu niti ne slažu, međutim nešto je više ispitanika koji se ne slažu ili u potpunosti ne slažu da je hrvatska Vlada na vrijeme donijela mjere za sprječavanje širenja bolesti COVID-19. Izuzev onih koji se niti slažu niti ne slažu, 34,4% ispitanika se ne slažu ili u potpunosti ne slažu, dok je 29,4% ispitanika koji se slažu i u potpunosti slažu.

Iz analize rezultata moguće je zaključiti da u odgovorima ispitanika prevladavaju ispitanici koji su suzdržani oko pravovremene reakcije hrvatske Vlade u svezi s mjerama za sprječavanje

širenja bolesti COVID-19, a isto tako, prevladavaju i ispitanici koji se ne slažu s tom tvrdnjom, što bi značilo da većina ispitanika nije zadovoljna s pravovremenosti mjera.

Grafikon 9 Hrvatska Vlada je donijela konačnu odluku o ukidanju mjere te više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-19

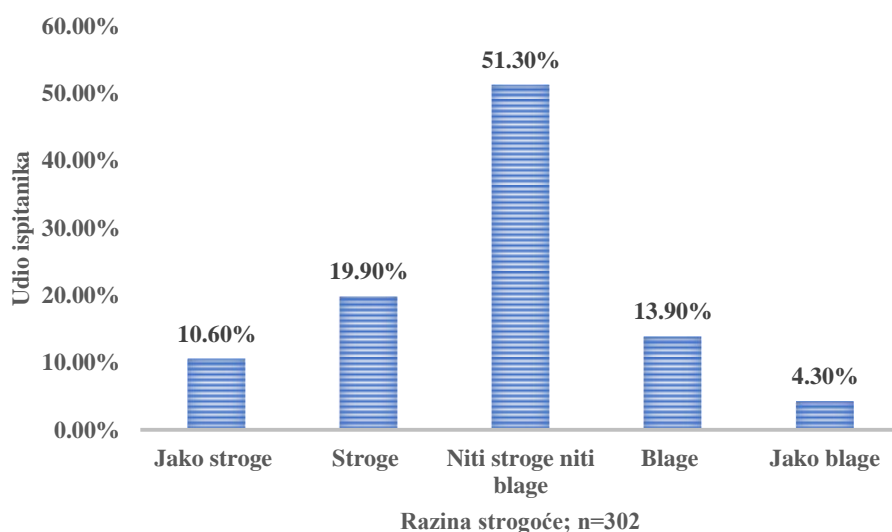
Izvor: Istraživanje autorice

Grafikon prikazuje odgovore ispitanika na tvrdnju da je hrvatska Vlada donijela konačnu odluku o ukidanju mjera te da više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-19. Prema analizi odgovora ispitanika vidljivo je da se samo 9,9 % ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da je hrvatska Vlada donijela konačnu odluku o ukidanju mjera te da više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-19, dok se njih 15,2 % u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. S tvrdnjom da je hrvatska Vlada donijela konačnu odluku o ukidanju mjera te da više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-19 niti se slaže, niti se ne slaže 32,8 % ispitanika, što je ujedno i prevladavajući odgovor ispitanika. Nadalje, s tvrdnjom da je hrvatska Vlada donijela konačnu odluku o ukidanju mjera te da više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-19 ne slaže 16,9 % ispitanika, dok se njih 25,2 % u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Iz analize odgovora ispitanika na ovo pitanje razvidno je da većina ispitanika ipak nije sigurna hoće li hrvatska Vlada uvoditi još mjera ili vraćati postojeće mjere za suzbijanje bolesti COVID-

19, a osim toga, prevladavaju i ispitanici koji se u potpunosti ne slažu s ovom tvrdnjom, što znači da su sigurni da će Vlada u budućnosti ponovno uvoditi mjere za suzbijanje bolesti COVID-19.

Na grafikonu 10 prikazani su odgovori ispitanika o razini strogoće mjera za suzbijanje pandemije COVID-19 koje je uvodila hrvatska Vlada.

Grafikon 10 Razina strogoće mjera hrvatske Vlade za vrijeme pandemije COVID-19

Izvor: istraživanje autorice

Ispitanici su na ovom pitanju mogli odabrati jednu od pet razina strogoće mjera koje podrazumijevaju sljedeće razine: (1) jako stroge, (2) stroge, (3) niti stroge, niti blage, (4) blage te (5) jako blage. Prema rezultatima ankete vidljivo je da 10,6 % ispitanika smatra da su mjere bile jako stroge, dok 19,9 % ispitanika smatra da su bile stroge. Najveći broj ispitanika je onih koji smatraju da mjere nisu bile niti stroge, niti blage, a to je 51,3 % ispitanika, odnosno više od polovice svih ispitanika. Nadalje, za 13,9 % ispitanika mjere hrvatske Vlade za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 su bile blage, dok samo 4,3 % ispitanika smatra da su bile jako blage.

Iz analize odgovora ispitanika vidljivo je da najveći broj ispitanika smatra da mjere nisu bile niti stroge, niti blage, a nakon toga prevladavaju oni ispitanici koji smatraju da su mjere bile stroge.

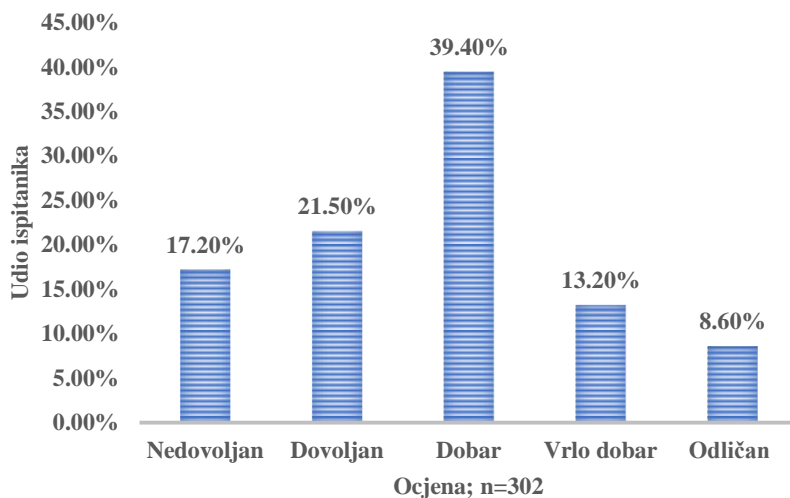
Svi odgovori ispitanika naginju od neutralnog stava prema strogoći mjera hrvatske Vlade za vrijeme pandemije do stava da su mjere bile stroge. Ipak, više je ispitanika koji smatraju da su mjere bile blage, od onih ispitanika koji smatraju da su mjere bile jako stroge. Međutim, najmanje je onih ispitanika koji smatraju da su mjere bile jako blage.

U sljedećem pitanju ispitan je stav ispitanika o tome da li je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19. To podrazumijeva mjere poput nošenja medicinskih maski, držanje minimalnog razmaka od 1,5 metara, *online* nastavu i ostale mjere. Ispitanici su mogli odabrati jedan od tri odgovora: *Smatram*, *Ne smatram* te *Ne znam*. Iz analize odgovora ispitanika vidljivo je da je daleko najveći postotak onih ispitanika koji smatraju da je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19. To znači da je 52 % ispitanika, odnosno više od polovice ispitanika odabrala odgovor „Smatram“. Zanimljivo je da isto tako značajan broj ispitanika, odnosno njih 47 %, ne smatra da je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19.

Vidljivo je da gotovo polovica ispitanika smatra navedeno, a polovica ispitanika ne, što su dijametralno suprotni odgovori, odnosno dobar prikaz oprečnog mišljenja ispitanika o istoj tvrdnji. Najmanji broj ispitanika, njih svega 1 %, odgovorilo je odgovorom „Ne znam“, što bi se moglo protumačiti da niti smatraju, niti ne smatraju da je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19.

Prema tome, možemo zaključiti da ispitanici uglavnom ili smatraju ili ne smatraju da je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19, međutim najmanje je neutralnih ispitanika. Ovih 1 % ispitanika koji su odgovorili da ne znaju da li je hrvatska Vlada trebala puno ranije ukinuti sve mjere za suzbijanje bolesti COVID-19 može se okarakterizirati kao suzdržano. Naime, iz njihovog se mišljenja da zaključiti da zapravo ne znaju što je hrvatska Vlada trebala učiniti po tom pitanju, stoga su ostali suzdržani oko odgovora.

Sljedeća pitanja odnose se na ocjenu ispitanika prema najpopularnijih strankama u Republici Hrvatskoj za vrijeme pandemije, odnosno ocjenu prema vladajućoj stranci (HDZ) i oporbenoj stranci (SDP). Grafikon 11 prikazuje odgovore ispitanika na pitanje o ocjenjivanju vladavine HDZ-a u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Ispitanici su mogli dodijeliti ocjene od 1 (nedovoljan) do 5 (odličan).

Grafikon 11 Ocjene ispitanika za vladavinu HDZ-a u vrijeme pandemije bolesti COVID-19

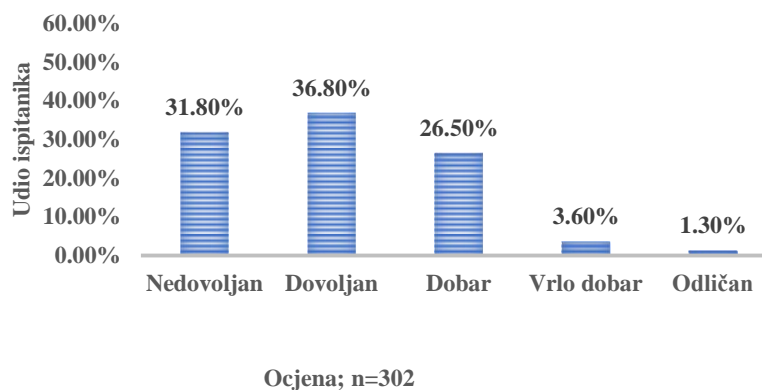
Izvor: istraživanje autorice

Vladavinu HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocjenom 1 (nedovoljan) ocijenilo je 17,2 % ispitanika, dok je nešto više ispitanika, njih 21,5 % vladavinu HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocijenilo ocjenom 2 (dovoljan). Vladavinu HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 39,4 % ispitanika ocijenilo je ocjenom 3 (dobar), što je ujedno i prevladavajuća ocjena među ispitanicima. Nadalje, 13,2 % ispitanika je vladavinu HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocijenilo ocjenom 4 (vrlo dobar), dok je najmanji broj ispitanika, njih samo 8,6 %, vladavinu HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocijenilo ocjenom 5 (odličan).

Iz odgovora ispitanika možemo zaključiti da je vladavina HDZ-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u prevladavajućem omjeru ocijenjena s ocjenom 3, što upućuje na osrednje

zadovoljstvo ispitanika vladavinom HDZ-a, a značajnije je veći broj ispitanika koji su dodijelili ocjene 1 i 2 od ispitanika koji su dodijelili ocjene 4 i 5.

Grafikon 12 prikazuje odgovore ispitanika na pitanje o ocjenjivanju oporbene stranke SDP-a za vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

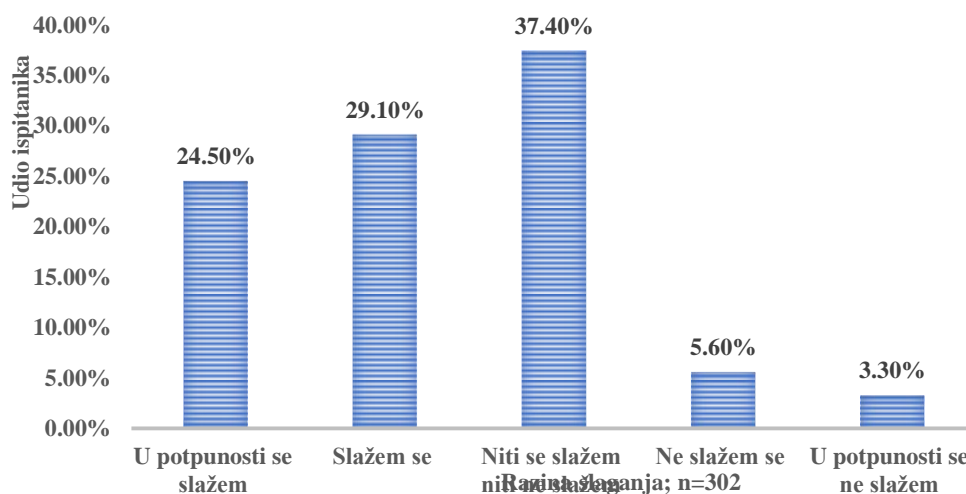
Grafikon 12 Ocjene ispitanika za oporbenu stranku SDP-a u vrijeme pandemije bolesti COVID-19

Izvor: istraživanje autorice

Oporbenu stranku SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocjenom 1 (nedovoljan) ocijenilo je 31,8 % ispitanika, dok je nešto više ispitanika, njih 36,8 % oporbenu stranku SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocijenilo ocjenom 2 (dovoljan). To je ujedno i ocjena koja prevladava među ispitanicima. Nadalje, oporbenu stranku SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 26,50 % ispitanika ocijenilo je ocjenom 3 (dobar), a samo 3,6 % ispitanika ocjenom 4 (vrlo dobar). Najmanji broj ispitanika, njih samo 1,3 %, je oporbenu stranku SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 ocijenilo ocjenom 5 (odličan).

Iz odgovora ispitanika možemo zaključiti da je oporbena stranka SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u prevladavajućem omjeru ocijenjena s ocjenom 2, što zasigurno nije dobar rezultat. Nakon toga slijedi ocjena 3, kao nešto bolji rezultat, ali ipak nedostatak da bi se mogao smatrati pozitivnih ishodom. Vidljivo je da ispitanici nisu u potpunosti zadovoljni s oporbenom strankom SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

Grafikon 13 prikazuje odgovore ispitanika na tvrdnju o tome da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

Grafikon 13 Oporbena stranka SDP suprotstavljala se odlukama vladajuće stranke na vrijeme i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19

Izvor: istraživanje autorice

S tvrdnjom da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19 u potpunosti se slaže 24,5 % ispitanika, dok se 29,1 % ispitanika slaže s navedenom tvrdnjom. S tvrdnjom da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19 niti se slaže, niti se ne slaže 37,4 % ispitanika, što je ujedno i prevladavajući postotak ispitanika u svezi s ovom tvrdnjom. Nadalje, značajno manji broj ispitanika, njih 5,60 % se ne slaže s tvrdnjom da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19, dok se najmanje ispitanika, njih 3,3 % u potpunosti ne slaže s tvrdnjom.

Iz prikazanih odgovora ispitanika može se zaključiti da su ispitanici uglavnom suzdržani oko tvrdnje da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19, međutim i značajan je postotak

ispitanika koji se slažu s tom tvrdnjom u odnosu na postotak ispitanika koji se ne slažu s tom tvrdnjom. Prema tome, može se zaključiti da ispitanici ipak smatraju da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

6.5.3. Stavovi ispitanika o promjenama u djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji

U svrhu realizacije prvog pomoćnog cilja istraživanja, u anketni upitni uvrštena su otvorenja pitanja o tome što bi ispitanici promijenili u djelovanju HDZ-a u pandemiji, odnosno u djelovanju SDP-a u pandemiji. Iako je pitanje bilo neobvezno, valja naglasiti da su svi ispitanici, odnosno njih 302, odgovorili na pitanje. U tablici 2 prikazani su izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju HDZ-a u pandemiji.

„Ostavila bih škole otvorene.“	“ Ranije ukidanje mjera”
„ Da su brže uklonili sve mjere.“	“ Strože mjere u jesen 2020. i 2021.”
„Manje mjera.“	“ Ne bih zatvarao crkve, istinito bih izvještavao javnost o svakom potezu, jednako bih vodio računa o ostalim bolestima, a ne samo o covidu, izbjegavao bi svakodnevno ljude strašiti sa tom bolešću.
„Uvažavala bih mišljenja državljana i razmišljala o njihovom socijeonomskom statusu tijekom rigiroznih mjera.“	“ Trebala je uvažavati mišljenja i znanstvenika koji nisu uključeni u ekonomski marketing kroz COVID 19. Trebalo je mjere uskladiti jednako na svim dijelovima društvenog života.”
„ Brojne kontradiktorne izjave i postupanja Vlade, a posebno činjenicu da za sve nisu vrijedila ista pravila, tj. ako je netko bio u vladajućoj stranci ili je bio blizak istoj, mogao je primjerice ići po restoranima, zabavama, proslavama, itd., bez ikakvog pridržavanja epidemioloških mjera kojih smo se mi obični smrtnici morali pridržavati. Također, cijela kampanja o cjepivu je sprovedena na jako loš način, nisu nam date valjane informacije jer se skoro svaka izjava Stožera civilne zaštite mogla na neki način pobiti. “	“ Većina odluka koje su donosili bile su nepromišljene i nisu imale smisla. COVID potvrda u pošti ti treba, a u shopping centru ne, ali ako se tamo nalazi pošta, onda COVID potvrda treba, a po trgovinama ne treba. Maske za koje je znanstveno dokazano da ne štite i još su nehigijenske, više stete jer ljudi jednu masku nose par tjedana, sto je još nezdravije. COVID potvrde na vjenčanjima- također besmisleno. Možeš i s koronom doći na svadbu, ali ako si cijepljen nema problema, možeš ući jer imaš potvrdu. I bilo je slučajeva da se ljudi zaraze na vjenčanju jer ako je netko negativan taj nije mogao prenijeti zarazu, nego cijepljeni i preboljeli. Radno vrijeme noćnih klubova i to nakon ponoći, a do ponoći može sve. Sve te odluke ja ne bi niti donijela. Dok su donosili te odluke imala sam osjećaj da se izruguju i zafrkavaju na tim njihovim sastancima, a onda to javno objave ljudima mrtvi ozbiljni.”
„ Ravnopravne mjere za sve. Otvorenije i jasnije donošenje pravila. Transparentnije iznošenje podataka vezanih uz oboljele i umrle.”	“ Usklađenost odluka i medicinsko obrazloženje istih kako bi se ljudima to približilo i kako bi ljudi imali adekvatno znanje o bolesti i kako bi se ponašali u skladu s odlukom stožera.”

Tablica 2 Izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju stranke HDZ u vrijeme pandemije COVID-19

Izvor: istraživanje autorice

Odgovori su uglavnom dali naslutiti da bi ispitanici promijenili nešto u zdravstvu, posebno plaće zdravstvenih radnika, a zatim i postrožili mjere te učinili bolju pripremu kampanje cijepljenja stanovništva. Jedan ispitanik je istaknuo da bi promijenio komunikaciju s javnošću te metode educiranja stanovništva i zainteresirane javnosti, dok je jedan ispitanik istaknuo da bi ipak smanjio javno djelovanje novinara i medija. Velik broj odgovora bio je upravo političkog tipa, a kao najzanimljivi takav odgovora autorica izdvaja sljedeći: „*Da prestane gledati samo svoje osobne financijske interese i da se počnu zalagati za zdravu Hrvatsku. Ali ne zdravu tako da će ljude svim metodama prisiljavati na nešto što ne žele (cijepjenje) i da ljude zatvaraju ne uzimajući u obzir dugoročno pogoršanje psihičkog zdravlja ljudi (depresije, samoubojstva itd.). Nego za zdravu Hrvatsku u kojoj će ljude poticati na zdrav način život i izvan perioda pandemije.*“

U tablici 3 prikazani su izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju SDP-a u pandemiji.

“Previše su bili neutralni trebali su više djelovati.”	“Ništa jer nisu ništa poduzimali”
“Veći angazman za ukidanje mjera.”	„Sve, cijelu stranku bi potpuno promijenio.“
“Smatram da su bili previše neutralni da su se trebali više suprostavljati odlukama vladajuće stranke”	“Nisu uopće sudjelovali u nikakvim odlukama smatram da su se trebali više uključivati.”
“Nemam za njih nikakvog mišljenja budući su bili totalno nezamijećeni.”	“Trebali su misliti na narod, a ne raditi protiv HDZ-a”
“Obzirom da oni nisu bili vladajuća stranka, nisam toliko pratila njihov angažman, ali smatram da su trebali više djelovati, a manje pričati i urlati po Saboru, iako je teško napraviti neku promjenu kada nemaš većinu.”	“Trebali su se zalagati za ranije ukidanje mjera jer u nekom trenu mjere više nisu imale smisla.” „Nisu mogli puno, al čak i uz to nisu se posebno istakli, dapače, pali su u drugi plan u odnosu na neke druge stranke poput Možemo i Mosta. Njihove unutarstranačke borbe su dovele do tog da ništa adekvatno nisu ni predložili, tako da bih promijenio sve što su činili odnosno nisu činili.“

Tablica 3 Izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju stranke SDP u vrijeme pandemije COVID-19

Izvor: istraživanje autorice

Na ovo pitanje također su odgovorili svi ispitanici. Uglavnom su se izjasnili da ne znaju što bi promijenili, odnosno da nisu sigurni u to što bi mjenjali. Neki ispitanici su tvrdili da bi SDP trebao bolje surađivati s drugim strankama, da trebaju biti manje kritični i biti primjer građanima.

Osim toga, da SDP ne bi trebao biti oportunistička stranka, nego da izvršavati svoje verbalizirane namjere.

Iz prikupljenih odgovora ispitanika na otvorena pitanja moguće je zaključiti da hrvatsko stanovništvo u većini nije zadovoljno djelovanjem vladajuće stranke HDZ i oporbene stranke SDP u pandemiji, a posebno kada su u pitanju COVID-19 mjere.

6.6. Rasprava

Provedeno empirijsko istraživanje ukazalo je na zaključke da stanovništvo Republike Hrvatske, a posebno građani Grada Zagreba nisu u velikoj mjeri zadovoljni s djelovanjem i odlukama vladajuće stranke HDZ i oporbene stranke SDP u pandemijskoj krizi. Osim toga, njihovo nezadovoljstvo moguće je iščitati i iz njihove sudržanosti na većinu postavljenih pitanja, što upućuje da nemaju jasan stav te da ni sami nisu sigurni u odluke i djelovanje najpopularnijih stranaka u Republici Republici Hrvatskoj, kao i hrvatskih političara. U istraživanju prevladavaju ženski ispitanici, mlađi ispitanici te ispitanici s visokom stručnom spremom. Većina ispitanika se informira o politici u Republici Republici Hrvatskoj, a isto tako i redovito sudjeluju u glasanju na izborima. Iz toga je moguće zaključiti i ono što je potvrđeno u istraživanju, a to je da hrvatsko stanovništvo ima interesa za politiku i politička zbivanja u Republici Republici Hrvatskoj. Time je ostvaren prvi pomoćni cilj istraživanja koji se odnosi na otkrivanje stavova ispitanika o informiranosti, znanju i sudjelovanju u hrvatskoj politici.

Kada je pitanje interesa i pouzdanosti u rad političkih stranaka u Republici Republici Hrvatskoj, stavovi ispitanika nisu uvelike pozitivni. Pandemija bolesti COVID-19 najveća je zdravstvena i ekonomska kriza novije povijesti koja je promijenila tijek budućnosti svjetskog stanovništva, ali i ostavila značajan trag na političku scenu. U pandemiji se moglo jasno uvidjeti na koji način djeluju političke stranke te koliku ulogu zapravo ima politika u krizama. U Republici Republici Hrvatskoj je za vrijeme COVID-19 pandemije, kao i danas, na vlasti bila stranka HDZ, a slijedila ju je oporbena stranka SDP. To su desetljećima unazad najpopularnije hrvatske političke stranke.

Vladu Republike Hrvatske čine članovi stranke HDZ koji su imali velik utjecaj na odluke i mjere donesene u COVID-19 pandemiji. Pitanje je u kojoj mjeri je stanovništvo bilo zadovoljno i s odlukama i mjerama te na koji su način iste utjecale na njihove svakodnevne živote. Kada je

pitanje pravodobnosti odluka hrvatske Vlade u pandemiji, ispitanici su uglavnom izjasnili svoju suzdržanost te ne slaganje s pravodobnosti odluka. Stav ispitanika ne razlikuje se niti po pitanju uvođenja koncepta potpunog zatvaranja (tzv. *Lockdown*-a) kojeg je proglasila hrvatska Vlada, ali i vlade drugih država članica i zemalja svijeta. Iako je potpuno zatvaranje u jednom trenutku značajno usporio širenje i rast pandemije, ostavio je snažne negativne gospodarske i socijalne posljedice na svjetska gospodarstva, što je vidljivo i danas, kako na pojedincima, tako i na gospodarstvu u cijelini. Nešto pozitivniji stav ispitanika je prema kampanji „Cijepi se“ koju je pokrenula hrvatska Vlada. Hrvatsko stanovništvo smatra da je kampanja postigla dobar učinak s obzirom na velik odaziv građana te se time smanjilo širenje bolesti COVID-19, ali su se i stvorili preduvjeti za povratak normalnom životu stanovnika i ukidanju brojnih mjera. Takav odgovor ispitanika nije čudan jer je velika većina ispitanika ostala je suzdržava i na pitanje adekvatnosti mjera koje je donosila hrvatska Vlada, a značajan broj njih se i ne slaže s adekvatnošću mjera. Možemo zaključiti da mjere nisu išle u prilog velikom broju stanovnika te su im se stanovnici kontinuirano opirali. Jednako vrijedi i za *online* nastavu koja je uvedena u pandemiji, s obzirom na to da nisu vidljivi pozitivni rezultati iste. Učenici i studenti, kako su do sad već pokazala brojna istraživanja, pokazali su zamjetno nazadovanje u *online* konceptu učenja te postizali značajno slabije rezultate od tradicionalnog učenja u učionicama. Što se tiče pravovremenosti mjera za suzbijanje COVID-19 pandemije koje je donjela Vlada, ispitanici su također suzdržani oko toga, ali postoji i značajan broj ispitanika koji se ne slaže s time da su mjere bile pravodobne.

Moguće je zaključiti da stanovništvo smatra da su mjere trebali biti uvedene i ranije, pa tako nebi bilo potrebe za njihovim kontinuiranim produljenjem uslijed pogoršanja epidemiološke situacije. Druga krajnost koja bi se mogla zaključiti je da stanovništva smatra da je hrvatska Vlada trebala slijediti koncept Švedske, uvesti minimalne mjere te dozvoliti stanovnicima da steknu tzv. *imunitet krda*. S obzirom na dosadašnja iskustva, hrvatsko stanovništvo nije sigurno da Vlada više neće uvoditi nove mjere ili vraćati stare koje su vezane za COVID-19, međutim ipak se većina stanovništva izjasnila neutranim po tom pitanju. Hrvatsko stanovništvo koje je sudjelovalo u istraživanju smatra da mjere nisu bile niti prestroge, niti preblage, dok značajan broj ispitanika smatra da su bile stroge te jako stroge. Ima i onih ispitanika koji smatraju da su mjere Vlade bile blage. Bez obzira na razinu strogoće mjera, prevladava ono stanovništvo koje smatra da je Vlada trebala puno ranije ukinuti mjere za sprječavanje širenja bolesti COVID-19.

Što se tiče rada pojedinačnih stranaka, hrvatsko stanovništvo rad HDZ-a ocijenio je ocjenom dobar (3), dok je rad SDP-a ocijenio ocjenom dovoljan (2). Iz toga se može iščitati da, iako stanovnici nisu u potpunosti zadovoljni s radom vladajućih koje čine članovi HDZ-a, ipak su u većoj mjeri zadovoljni HDZ-om nego radom SDP-a u pandemiji. S obzirom na sve navedeno, ovim je dijelom ostvaren drugi pomoćni cilj koji se odnosio na istraživanje djelovanja HDZ-a i SDP-a u pandemijskoj krizi.

Treći pomoćni cilj istraživanja odnosio se na opis stavova ispitanika o tome što bi promijenili u djelovanju HDZ-a i SDP-a u pandemiji. Po pitanju onoga što bi promijenili u djelovanju HDZ-a u pandemiji velika se većina ispitanika referirala upravo na COVID-19 mjere te na njihovo ranije ukidanje kako bi se sprječile dalekosežne negativne posljedice na hrvatsko gospodarstvo i okruženje. Osim toga, ističu i potrebu za usklađenosti mjera te općenito usklađenosti komunikacije između znanstvenika, stručnjaka, zdravstvenih djelatnika, hrvatskih političara i medija prema javnosti. Po pitanju onoga što bi promijenili u djelovanju SDP-a u pandemiji većina ispitanika je također istaknula da je SDP trebao više pažnje posvećivati uključivanju u donošenje mjera i imati veći angažman oko ukidanja mjera, međutim, najveći broj ispitanika istaknuo je da SDP uopće nije bio toliko primjećen u pandemiji.

Sveobuhvatnom analizom odgovora ispitanika koje čine 302 hrvatska stanovnika, provedeno je i testiranje istraživačkih hipoteza od kojih su naposljetku dvije potvrđene, a jedna djelomično opovrgnuta. Prva istraživačka hipoteza (H1) koja glasi *Građani Republike Hrvatske su informirani o političkim zbivanjima i aktivno sudjeluju u glasanju i odabiru političkih kandidata* testirana je anketnim pitanjima “Informirate li se o politici u Republici Republici Hrvatskoj”, “Sudjelujete li u glasanju na izborima (parlamentarnim, predsjedničkim, gradskim i dr.)” te “Imate li interesa za politiku i politička zbivanja u Republici Republici Hrvatskoj?” Na pitanje o informiranju o politici u Republici Republici Hrvatskoj većina ispitanika odgovorila je odgovorima ponekad (31,80 %), često (27,50 %) te vrlo često (21,50 %), stoga je moguće zaključiti da se većina hrvatskih građana ipak redovno informira o politici u Republici Republici Hrvatskoj, s time da prevladavaju oni ispitanici koji se ponekad informiraju o politici.

Na pitanje o sudjelovanju u glasanju na izborima (parlamentarnim, predsjedničkim, gradskim i dr.) više od polovice ispitanika (53,30 %) redovno sudjeluje u glasanju na izborima, dok mnogo

manje ispitanika sudjeluje ponekad (14,20 %) te često (18,50 %). Iz prikupljenih odgovora moguće je zaključiti da hrvatski građani uglavnom sudjeluju u glasanju na izborima. Na pitanje o interesu za politiku i politička zbivanja u Republici Republici Hrvatskoj više od polovice ispitanika, njih 58 % zainteresirano je za politiku i politička zbivanja u Republici Republici Hrvatskoj, dok njih 39 % nije zainteresirano. Samo mali broj ispitanika, njih 3 %, je suzdržano oko ovog odgovora. Iz analize odgovora ispitanika na anketna pitanja kojima je testirana prva istraživačka hipoteza, H1 koja glasi *Građani Republike Hrvatske su informirani o političkim zbivanjima i aktivno sudjeluju u glasanju i odabiru političkih kandidata* može se smatrati potvrđenom.

Druga istraživačka hipoteza (H2) koja glasi *U vrijeme pandemije COVID-19 Vlada Republike Hrvatske pravovremeno je reagirala na negativne posljedice pandemije u gospodarstvu, školstvu, zdravstvu, znanosti, kulturi i radila je u cilju zaštite svojih građana* testirana je anketnim pitanjima “Odluke Vlade Republike Hrvatske za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 su bile pravodobne“, “Vlada Republike Hrvatske donosila je adekvatne mjere kako bi pomogla očuvati hrvatsko gospodarstvo u vrijeme pandemije bolesti COVID-19“ te “Vlada Republike Hrvatske pravodobno je reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19“. Na pitanje o pravodobnosti odluka Vlade Republike Hrvatske za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 većina ispitanika odgovorila je da se s tvrdnjom niti slažu, niti ne slažu (36,40 %), što se može protumačiti kao da su ostali suzdržani oko toga. Ipak, uspoređujući ostale odgovore, u odgovorima ispitanika prevladavaju ispitanici koji se ne slažu (22,50 %) s tvrdnjom da su odluke Vlade Republike Hrvatske za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 bile pravodobne u odnosu na ispitanike koji se slažu s tvrdnjom.

Na pitanje o adekvatnosti mjera Vlade Republike Hrvatske u pandemiji bolesti COVID-19 donesenih u svrhu očuvanja hrvatskog gospodarstva, većina ispitanika je ostala suzdržana (34,80 %), ali uspoređujući ostale odgovore, prevladavaju oni ispitanici koji smatraju da je hrvatska Vlada donosila adekvatne mjere u pandemiji bolesti COVID-19 (18,90 %) u usporedbi s onima koji to ne smatraju. Na pitanje o pravodobnom reagiranju s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19 većina ispitanika također je ostala suzdržana (32,10 %), dok pored toga prevladavaju ispitanici koji se ne slažu s tvrdnjom (20,20 %) u odnosu na one koji se slažu. Iz

navedenog se može zaključiti da se većina ispitanika ne slaže s tvrdnjom da je Vlada Republike Hrvatske pravodobno reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19. Sveobuhvatnim promatranjem odgovora ispitanika na anketna pitanja za testiranje H2 možemo zaključiti da hrvatsko stanovništvo smatra da su mjere Hrvatske Vlade u pandemiji bolesti COVID-19 bile adekvatne, ali ne i pravodobne. Isto tako, pravodobne nisu bile ni ostale odluke Vlade Republike Hrvatske u pandemiji. Iz toga zaključujemo da se H2 može smatrati opovrgnutom.

Treća istraživačka hipoteza (H3) koja glasi *Oporbena stranka SDP reagirala je i štitila građane od loše koordiniranih odluka vladajuće stranke i time utjecala na promjene u odlukama* testirana je anketnim pitanjem “Oporbena stranka SDP suprotstavljala se odlukama vladajuće stranke HDZ na vrijeme te je time činila promjene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19“. S ovom tvrdnjom složilo se 29,10 % ispitanika, a njih čak 24,50 % se složilo u potpunosti. Ipak, prevladavaju ispitanici koji su ostali suzdržani (37,40 %). Uspoređujući odgovore ispitanika koji se slažu navedenim te onih koji se ne slažu, značajno prevladavaju ispitanici koji se slažu s tvrdnjom da se oporbena stranka SDP suprotstavljala odlukama vladajuće stranke HDZ na vrijeme te je time činila promjene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Iz navedenog možemo zaključiti da se H3 može smatrati potvrđenom.

7. Zaključak

Politika je važan segment svakog društvenog poretka čija provedba i djelovanje uvelike određuje smjer razvoja društva, kao i cjelokupnog gospodarstva. U Republici Hrvatskoj, od osnutka države do danas prednjače dvije najpopularnije političke strane, HDZ te SDP koje su redovito izbor građana na održanim izborima. Poseban značaj politike vidljiv je u kriznim razdobljima, kao što je to pokazala i nedavna COVID-19 kriza. U ovom istraživanju ispitan je imidž najpopularnijih političkih stranaka u Republici Hrvatskoj te stavovi hrvatskog stanovništva o njihovu djelovanju u pandemiji. Kada je u pitanju opći interes hrvatskih građana za politička zbivanja, istraživanje je pokazalo da su građani informirani o političkim zbivanjima i aktivno sudjeluju u glasanju i odabiru političkih kandidata, međutim ne podupiru u potpunosti rad hrvatskih stranaka.

Članovi HDZ-a, kao članovi Vlade Republike Hrvatske imali su vrlo važnu ulogu u pandemijskoj krizi. Na dnevnoj su bazi donosili odluke i smjernice djelovanja kako bi se hrvatsko stanovništvo i gospodarstvo u što većoj mjeri zaštitilo od negativnih posljedica pandemije. Iako je u teoriji to djelovalo vrlo ohrabrujuće, postavlja se pitanje da li je praksa provedbe odluka pokazala uspješnost mjera i smjernica za borbu protiv pandemije. Prema mišljenju ispitanika, za vrijeme pandemije COVID-19 Vlada Republike Hrvatske nije pravovremeno reagirala na negativne posljedice pandemije u gospodarstvu, školstvu, zdravstvu, znanosti, kulturi i radila je u cilju zaštite svojih građana. Smatraju i da su neke odluke bile nepotrebne, kao što je primjerice odluka o potpunom zatvaranju gospodarstva. Iako je stanovništvo uvelike svjesno štetnih djelovanja pandemijske krize, ne smatraju da je HDZ na čelu s Vladom Republike Hrvatske donosila uspješne političke odluke.

Suprotno tome, iako oporbena stranka nije bila u nadležnosti donositi odluke, smjernice i mjere za suzbijanje pandemije, velik broj ispitanika zaista smatra da je SDP reagirao i štitio građane od loše koordiniranih odluka vladajuće stranke te time utjecao na promjene u odlukama. Međutim, ocjene ispitanika za djelovanje SDP-a, kao niti za djelovanje HDZ-a nisu ohrabrujuće. Iz toga možemo zaključiti da je hrvatsko stanovništvo svjesno važnosti i značaja politike, kao i svog sudjelovanja u politici, međutim nije zadovoljno trenutnim djelovanjem i radom vodećih političkih stranaka u Republici Hrvatskoj.

Iz otvorenih pitanja o promjenama u djelovanju političkih stranaka jasno se moglo iščitati mišljenje ispitanika i njihovo nezadovoljstvo hrvatskom politikom u pandemiji. Ispitanici smatraju da su odluke hrvatske Vlade i HDZ-a u pandemiji bile nepravovremene i kontradiktore, a većinom i nepotrebne. Jednako tako, smatraju i da je angažman SDP-a trebao biti puno veći i aktivniji u borbi protiv pandemije, posebno kada je u pitanju zaštita stanovništva od odluka vladajuće stranke.

Iz istraživanja proizlazi nekoliko ključnih spoznaja. Kao prvo, hrvatsko stanovništvo je unatoč lošoj reputaciji hrvatske politike i dalje uvelike zainteresirano za praćenje i informiranje o politici, kao i za redovito izlaženje na izbore. Drugo, pandemija COVID-19 istaknula je problematiku hrvatske politike i neusklađenosti rada najpopularnijih hrvatskih stranaka za opće dobro stanovništva. Uslijed velikog broja kontradiktornosti, nepravovremenosti i neadekvatnosti mjera hrvatski stanovnici nisu zadovoljni djelovanjem i radom, kako hrvatske Vlade, tako i pojedinačnih stranaka HDZ-a i SDP-a u pandemiji. Na poslijetku, krize kao što je pandemijska kriza, jasno pokazuju u kolikoj mjeri je politika države usmjerena na dobro stanovnika te na vidjelo izlaze nedostaci koji su postojali i prije same krize. Prema tome, hrvatska politička scena treba kontinuirano, u mirnim razdobljima, raditi pripreme za moguće krize te imati jasno razrađene ciljeve i stavove koje treba slijediti, a u sve to aktivno uključivati stanovništvo.

Literatura

- ARČABIĆ, Vladimir, „Koronakriza i što Hrvatska može naučiti iz dosadašnjih recesija“, *Ekonomska politika Hrvatske u 2021. – Hrvatska poslije pandemije*, 28. tradicionalno savjetovanje, Hrvatsko društvo ekonomista, Zagreb, 2020., 21-58.
- BUDIMIR, Dubravka, „Hrvatska politička elita na početku demokratske tranzicije“, *Analiza Hrvatskog politološkog društva : časopis za politologiju*, 7 (1), (2010.), 73-97.
- ČORKALO BIRUŠKI, Dinka i suradnici, *Preživjeti i živjeti: hrvatsko društvo u vrijeme koronakrize*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2020.
- DNEVNIK HR, „Ekskluzivno istraživanje: HDZ netaknut, promjena na drugom mjestu. Predsjedniku pala popularnost“, istraživanje Crobarometar, studeni 2021., (<<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/crobarometar-za-studeni---685579.html>>, zadnji pristup 1. rujna 2022.).
- DNEVNIK HR, „HDZ povećao prednost pred SDP-om, popularnost raste i Plenkoviću i Milanoviću. Evo koje još stranke prelaze izborni prag“, istraživanje Crobarometar, travanj 2020., (<<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/crobarometar-popularnost-stranaka-i-politicara-u-vrijeme-korona-krize---602923.html>>, zadnji pristup 10. srpnja 2022.).
- DOLENEC, Danijela, „Zašto SDP-ova vlada nije socijaldemokratska?“, *Političke analize: tromjesečnik za hrvatsku i međunarodnu politiku*, 5(20), (2014.), 33-38.
- DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, „Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje- BDP“, (<https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/bdp_4_q_21.html>, zadnji pristup 2. listopada 2022.).
- DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, „Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje- cijene“, (<<https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/cijene.html>>, zadnji pristup 15. listopada 2022.).
- DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, „Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje- umrli“, (<<https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/stanovnistvo-umrli.html>>, zadnji pristup 5. studenog 2022.).
- DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU, „Učinci pandemije bolesti COVID-19 na društveno-ekonomske pokazatelje- sklopljeni brakovi“, (<<https://web.dzs.hr/Hrv/Covid-19/stanovnistvo-brakovi.html>>, zadnji pristup 7. studenog 2022.).

- EUROPSKA KOMISIJA, „*Europski plan oporavka*“, (<https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_hr#financiranje-dugoro%C4%8Dnog-prora%C4%8Duna-eu-a-i-instrumenta-nextgenerationeu>, zadnji pristup 10. lipnja 2022.).
- GRBEŠA, Marijana, „Communicating COVID-19 Pandemic : Media Coverage of the Headquarters and the Use of Persuasion Strategies in Croatia“, *Anali Hrvatskog politološkog društva : časopis za politologiju*, 17(1), (2020.), 57-78.
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, „*Hrvatska demokratska zajednica*“, (<<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=26397>>, zadnji pristup 26. svibnja 2022.).
- HRVATSKA ENCIKLOPEDIJA, Leksikografski zavod Miroslava Krleže, „*Socijaldemokratska partija Hrvatske*“, (<<https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=56919>>, zadnji pristup 27. svibnja 2022.).
- HRVATSKI PRAVNI CENTAR, *Utjecaj širenja bolesti COVID-19 na gospodarstvo i budžet EU- izvještaj o praćenju*, Projekt „StudentWatch“, Republika Hrvatska Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Zagreb, 2020.
- HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO, „*Aktualni podaci za 30. listopada 2022.*“, (<<https://www.hzjz.hr/aktualnosti/covid-19-izvjesce-hzjz-a/>>, zadnji pristup 18. ožujka 2023.).
- HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO, „*COVID-19 – Priopćenje prvog slučaja*“, (<<https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/covid-19-priopcenje-prvog-slucaja/>>, zadnji pristup 30. svibnja 2022.).
- JURČIĆ, Ljubo, „Hrvatska stagnira u Europskoj uniji“, *Ekonomski pregled*, 70(6), (2019.), 902-938.
- KLARIĆ, Zoran, „Širenje koronavirusa u svijetu i hrvatski turizam“, *Insitut za turizam*, 6, (2020.), 1-5.
- KNEŽEVIĆ, Domagoj, *Hrvatska demokratska zajednica od osnivanja do raskida s Jugoslavijom*, Školska knjiga, Zagreb, 2020.
- MAKUS, Carolin, Health crisis communication of the German Government on Instagram during COVID-19, Faculty of Behavioral, Management and Social Sciences, Utwente, Enschede, diplomski rad, 2020.

- MAPS CROATIA, „Hrvatska na karti Europe“, (<https://hr.maps-croatia.com/hrvatska-na-karti-europe>), zadnji pristup 27. svibnja 2022.).
- OECD, „*Prioritising capital market reforms will help Croatia build a more resilient and dynamic business sector*“, lipanj, 2021., (<<https://www.oecd.org/countries/croatia/prioritising-capital-market-reforms-will-help-croatia-build-a-more-resilient-and-dynamic-business-sector.htm>>, zadnji pristup 19. travnja 2022.).
- PAVIĆ, Radovan, *Osnove opće i regionalne političke geografije, geopolitike i geostrategije I.*, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 1973.
- PROMOCIJA PLUS, „*HDZ i dalje drži prvo mjesto na valu korona-krize*“, Cro Demoskop za RTL, svibanj 2020., (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/hdz-u-i-dalje-drzi-prvo-mjesto-na-valu-korona-krize-cro-demoskop-za-rtl-svibanj-2020.-49>>, zadnji pristup 13. srpnja 2022.).
- PROMOCIJA PLUS, „*I dalje velika prednost HDZ-a ispred SDP-a. Gužva za treću poziciju*“, Cro Demoskop za RTL, listopad, 2020., (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/i-dalje-velika-prednost-hdz-a-ispred-sdp-a-guzva-za-trecu-poziciju-cro-demoskop-za-rtl-listopad-2020.-59>>, zadnji pristup 23. srpnja 2022.).
- PROMOCIJA PLUS, „*Potres na Baniji s rekordnim izborom za događaj mjeseca u 17 godina CRO Demoskopa*“, Cro Demoskop za RTL, siječanj, 2021., (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/potres-na-baniji-s-rekordnim-izborom-za-dogadaj-mjeseca-u-17-godina-cro-demoskopa-cro-demoskop-za-rtl-sijecanj-2021.-62>>, zadnji pristup 25. srpnja 2022.).
- PROMOCIJA PLUS, „*Raspored snaga u političkoj areni bez značajnijih promjena*“, Cro Demoskop za RTL, veljača, 2021., (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/raspored-snaga-u-politickoj-areni-bez-znacajnijih-promjena-cro-demoskop-za-rtl-veljaca-2021.-65>>, zadnji pristup 25. srpnja 2022.).
- PROMOCIJA PLUS, „*Ljetna stanka bez značajnijih promjena na političkoj sceni*“, Cro Demoskop za RTL, rujanj, 2021. (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/ljetna-stanka-bez-znacajnijih-promjena-na-politickoj-sceni-cro-demoskop-za-rtl-rujan-2021.-71>>, zadnji pristup 30. srpnja 2022.).

- PROMOCIJA PLUS, „*Rat u Ukrajini gurnuo u drugi plan sve domaće teme i događaje*“, Cro Demoskop za RTL, ožujak, 2022., (<<https://promocija-plus.com/hr/vijesti/rat-u-ukrajini-gurnuo-u-drugi-plan-sve-domace-teme-i-dogadaje-cro-demoskop-za-rtl-ozujak-2022.-80>>, 7. rujna 2022.).
- RAVNATELJSTVO CIVILNE ZAŠTITE, „Hrvatska do sada dobila međunarodnu pomoć od sedam zemalja“, (<<https://civilna-zastita.gov.hr/vijesti/hrvatska-do-sada-dobila-medjunarodnu-pomoc-od-sedam-zemalja/2298>>, zadnji pristup 15. travnja 2022.).
- ROGIĆ DUMANČIĆ, Lucija i suradnici, „Utjecaj COVID-19 krize na hrvatsko gospodarstvo“, *Ekonomska politika Hrvatske u 2021. – Hrvatska poslije pandemije, 28. tradicionalno savjetovanje*, Hrvatsko društvo ekonomista, 2020., 121-163.
- RTL, „*Ekskluzivno CRO Demoskop: Blagi pad podrške HDZ-u, obnova Horvata koštala popularnosti, a referendumska inicijativa i prikupljanje potpisa pogurale podršku Most*“, Promocija plus za RTL od dana 9. siječnja 2022., (<<https://danas.hr/hrvatska/ekskluzivno-cro-demoskop-blagi-pad-podrske-hdz-u-obnova-horvata-kostala-popularnosti-a-referendumska-inicijativa-i-prikupljanje-potpisa-pogurale-podrsku-most-139baeb4-b9f5-11ec-9be8-0242ac12003e>>, zadnji pristup 5. rujna 2022.).
- RTL, „*Novi Cro Demoskop: HDZ i dalje 'milijama' ispred SDP-a; predsjedniku Milanoviću znatno narasla popularnost*“, Promocija plus za RTL od dana 6. rujna 2020., (<<https://danas.hr/hrvatska/novi-cro-demoskop-je-li-istraga-protiv-josipe-rimac-nastetila-hdz-u-i-kakav-je-rejting-sdp-a-u-njihovom-izbornom-mjesecu-a33d6cc6-b9f3-11ec-9939-0242ac130012>>, zadnji pristup 20. srpnja 2022.).
- RTL Danas, „*Ekskluzivno Cro Demoskop: Milanović najpozitivniji, Plenković najnegativniji političar, rat u Ukrajini i poskupljenja gurnuli u drugi plan sve druge teme*“, Promocija plus za RTL od dana 10. travnja 2022., (<<https://danas.hr/hrvatska/ekskluzivno-cro-demoskop-milanovic-najpozitivniji-plenkovic-najnegativniji-politicar-rat-u-ukrajini-i-poskupljenja-gurnuli-u-drugi-plan-sve-druge-teme-ea732152-c354-11ec-ad24-2a7bdc5d576f>>, zadnji pristup 8. rujna 2022.).
- SUN, Pei- Chen i suradnici, „What drives a successful e-Learning? An empirical investigation of the critical factors influencing learner satisfaction“, *Computers & Education*, 50(4), (2008.), 1183-1202.

SVJETSKA BANKA, „*COVID-19 gurnut će dodatnih 150 milijuna ljudi u ekstremno siromaštvo do 2021.*“, priopćenje za medije od dana 7. listopada 2020. godine, (<<https://www.worldbank.org/hr/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>>, zadnji pristup 25. svibnja 2022.).

TONKOVIĆ, Aleksandra i suradnici, „Djelovanje pandemije Covid-19 na obrzaovanje diljem svijeta“, *Časopis za odgojne i obrazovne znanosti Foo2rama*, 4(4), (2020.), 121-134.

VIJEĆE EU, „*Kronologija – aktivnosti Vijeća u vezi s bolešću COVID-19*“, (<<https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/coronavirus/timeline/>>, zadnji pristup 3. lipnja 2022.).

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE, „*Vladine mjere*“, (<<https://www.koronavirus.hr/vladine-mjere/101>>, zadnji pristup 7. lipnja 2022.).

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE, „*Vladin odgovor na globalnu energetska krizu: 1,7 milijardi eura za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena*“, (<<https://vlada.gov.hr/vijesti/vladin-odgovor-na-globalnu-energetska-krizu-1-7-milijardi-eura-za-zastitu-kucanstava-i-gospodarstva-od-rasta-cijena/37964>>, zadnji pristup 21. ožujka 2023.).

Popis slika, tablica i grafikona

Slike

Slika 1 Sezonski prilagođena stopa rasta tromjesečnog BDP-a u Republici Hrvatskoj (2013.-2021.).....18

Tablice

Tablica 1 Demografska struktura ispitanika35

Tablica 2 Izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju stranke HDZ u vrijeme pandemije COVID-19.....52

Tablica 3 Izdvojeni odgovori ispitanika na pitanje o tome što bi promijenili u djelovanju stranke SDP u vrijeme pandemije COVID-19.....53

Grafikoni

Grafikon 1 Informiranje o politici u Republici Hrvatskoj37

Grafikon 2 Sudjelovanje na izborima (parlamentarnim, predsjedničkim, gradskim i dr.).....38

Grafikon 3 Pravodobnost odluka hrvatske Vlade u vrijeme pandemije bolesti COVID-1940

Grafikon 4 Potrebnost odluke o potpunom zatvaranju (tzv. *Lockdown-u*)41

Grafikon 5 Pozitivan učinak kampanje “Cijepi se” hrvatske Vlade42

Grafikon 6 Adekvatnost mjera hrvatske Vlade u pandemiji u svrhu očuvanja gospodarstva43

Grafikon 7 Odluka o prijelazu na *online* nastavu u pandemiji je dobra odluka hrvatske Vlade i NSCZ-a.....44

Grafikon 8 Hrvatska Vlada je na vrijeme reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19.....45

Grafikon 9 Hrvatska Vlada je donijela konačnu odluku o ukidanju mjere te više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje bolesti COVID-1946

Grafikon 10 Razina strogoće mjera hrvatske Vlade za vrijeme pandemije COVID-1947

Grafikon 11 Ocjene ispitanika za vladavinu HDZ-a u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.....49

Grafikon 12 Ocjene ispitanika za oporbenu stranku SDP-a u vrijeme pandemije bolesti COVID-1950

Grafikon 13 Oporbena stranka SDP suprotstavljala se odlukama vladajuće stranke na vrijeme i time činila promjene u vrijeme pandemije bolesti COVID-1951

Prilozi

Prilog 1. Anketni upitnik

Poštovani ispitanici,

Moje ime je Josipa Petrović. Studentica sam komunikologije na Fakultetu hrvatskih studija u Zagrebu. Provodim istraživanje u svrhu pisanja diplomskog rada. Cilj je istražiti imidž vodećih političkih stranaka u Republici Republici Hrvatskoj u vrijeme pandemije bolesti COVID-19.

Anketa je u potpunosti anonimna, stoga Vas molim da na pitanja odgovarate u potpunosti iskreno. Vaši odgovori će se koristiti isključivo za potrebe diplomskog rada. Molim Vas da odvojite par minuta svog vremena kako biste popunili upitnik.

Unaprijed se zahvaljujem na izdvojenom vremenu, sudjelovanju u istraživanju i iskrenim odgovorima.

1. Spol

- M
- Ž

2. Dobna skupina

- 18-31
- 32-45
- 46-59
- 60 +

3. Završen stupanj obrazovanja

- Osnovnoškolsko obrazovanje
- Srednja škola (SSS)
- Viša stručna sprema (VSS/Bacc.)
- Visoka stručna sprema (VSS/Dipl./Struč.spec.)
- Magisterij (Mag./Mr.sc.)
- Doktorat (Post.dipl./Dr.sc.)

4. Informirate li se o politici u Republici Republici Hrvatskoj?

Nikad Vrlo često

5. Sudjelujete li u glasanju na izborima (parlamentarnim, predsjedničkim, gradskim i dr.)?

Nikad Vrlo često

6. Imate li interesa za politiku i politička zbivanja u Republici Republici Hrvatskoj

- Da
- Ne

U sljedećim pitanjima molim Vas da odaberete razinu slaganja s određenom tvrdnjom: 1 (*U potpunosti se slažem*); 2 (*Slažem se*); 3 (*Niti se slažem, niti se ne slažem*); 4 (*Ne slažem se*); 5 (*U potpunosti se ne slažem*).

7. Odluke Vlade Republike Hrvatske za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 su bile pravodobne. 1 2 3 4

5

8. Odluka o potpunom zatvaranju (tzv. lockdown-u) je bila potrebna. 1 2 3 4

5

9. Kampanja „Cijepi se“ Vlade Republike Hrvatske postigla je dobar učinak jer se veliki broj ljudi cijepio, čime se smanjilo širenje bolesti COVID-19. 1 2 3 4

5

10. Vlada Republike Hrvatske donosila je adekvatne mjere kako bi pomogla očuvati hrvatsko gospodarstvo u vrijeme pandemije bolesti COVID-19. 1 2 3 4

5

11. Odluka o prijelazu na *online* nastavu je dobra odluka Vlade Republike Hrvatske i Stožera civilne zaštite. 1 2 3 4

5

12. Vlada Republike Hrvatske pravodobno je reagirala s mjerama za sprječavanje širenja bolesti COVID-19. 1 2 3 4 5

13. Vlada RH je donijela konačnu odluku o ukidanju mjera i više neće uvoditi ili vraćati mjere za suzbijanje pandemije bolesti COVID-19. 1 2 3 4

5

U sljedećim pitanjima, molim Vas ocijenite razinu strogoće Vladinih odluka za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, Vaš stav o ukidanju mjera te ocijenite djelovanje vladajuće stranke HDZ, kao i oporbene stranke SDP za vrijeme COVID-19 pandemije.

14. Prema Vašem mišljenju, koliko su stroge bile odluke Vlade Republike Hrvatske za vrijeme pandemije bolesti COVID-19)?

Jako stroge Jako blage

15. Smatrate li da je Vlada Republike Hrvatske trebala puno ranije ukinuti sve mjere (skidanje maski, držanje razmaka od 1,5 metara, online nastavu i dr.) za suzbijanje bolesti COVID-19?

- Smatram
- Ne smatram

16. Od 1 do 5, s koliko biste ocijenili vladavinu HDZ-a za vrijeme COVID-19 pandemije?

- 1- Nedovoljan
- 2- Dovoljan
- 3- Dobar
- 4- Vrlo dobar
- 5- Odličan

17. Od 1 do 5, s koliko biste ocijenili oporbenu stranku SDP za vrijeme COVID-19 pandemije?

- 1- Nedovoljan
- 2- Dovoljan
- 3- Dobar
- 4- Vrlo dobar
- 5- Odličan

18. Oporbena stranka SDP suprotstavljala se odlukama vladajuće stranke HDZ na vrijeme te je time činila promjene za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. 1 2 3 4

5

19. Što biste promijenili u djelovanju vladajuće stranke HDZ za vrijeme pandemije bolesti COVID-19? Obrazložite.

20. Što biste promijenili u djelovanju oporbene stranke SDP za vrijeme pandemije bolesti COVID-19? Obrazložite.
